

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

Mojca Uranič

PREOBRAZ ČLOVEKA V KRISTUSU

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJA

Mojca Uranič

PREOBRAČ ČLOVEKA V KRISTUSU

DIPLOMSKO DELO

Mentor: doc. dr. Miran Špelič

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Najprej gre zahvala Bogu, Jezusu Kristusu, ki me je navdihoval skozi vsa leta študija in sedaj življenja. Hvala, ker Tvoji pustolovščini ni konca, ampak maratonski tek z ovirami.

Hvala možu Janezu, ker je skozi vsa ta leta pisanja in doseganja cilja, vedno bil na razpolago s pomočjo in spodbujanjem. Hvala tudi otrokom, Rafaelu, Klari, Zoji in Timonu, da me učijo, kaj je v življenju najbolj pomembno.

Hvala mentorju dr. Miranu Špeliču za potrpežljivost in strokovno pomoč pri nastajanju dela kljub preobilju dela.

Iskrena hvala tudi mojim staršem za življenje in podporo na vseh ravneh moje poti ter hvala bratu za njegovo razumevanje in pomoč.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

ATA – Augustine through Ages

SSKJ - Slovar slovenskega knjižnega jezika

CD – cerkveni dokument

KKC – Katekizem katoliške Cerkve

VS – Veritatis Splendor (Sijaj Resnice)

KAZALO

ZAHVALA	II
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	III
KAZALO	IV
UVOD	1
1. SPREOBRNJENCI	4
1.1 JOB.....	4
1.2 NIKODEM.....	6
1.3 PAVEL.....	8
1.4 AVGUŠTIN.....	11
1.5 FRANČIŠEK ASIŠKI.....	14
1.6 CHARLES DE FOUCAULD.....	17
1.7 TIM GUENARD.....	21
1.8 LUCA DI TOLVE.....	23
2. SPREOBRNJENJE	26
2.1 METANOIA.....	26
2.2 NAČIN GLEDANJA.....	27
2.3 AVGUŠTINOVO POJMOVANJE SPREOBRNJENJA.....	28
2.4 ZGLED SVETEGA PAVLA.....	30
3. SPREOBRNJENJE, KI DAJE ŽIVLJENJE PREKO TRPLJENJA	32
3.1 POJMOVANJE ŽIVLJENJA IN SMRTI V SVETEM PISMU.....	32
3.2 ŽIVLJENJE V MODROSTI UMIRANJA.....	34
3.3 TRPLJENJE KRISTUSOVE DUŠE.....	36
3.4 TRPLJENJE ČLOVEKA OČIŠČUJE.....	38
3.5 TRPLJENJE V BESEDI.....	39
3.6 SMISEL TRPLJENJA.....	41
4. GREH KOT NERESNICA IN OPREDELITEV GREHA V SVETEM PISMU	43

4.1	KAJ JE GREH?	43
4.2	POJMOVANJE GREHA V STARI ZAVEZI	44
4.3	POJMOVANJE GREHA V NOVI ZAVEZI	44
4.4	ODGOVOR NA GREH	45
5.	SVOBODA IN RESNICA.....	47
5.1	ČLOVEK, SVOBODEN SI!	48
5.2	NOVO SRCE	50
5.3	UPANJE V LUČI VSTAJENJA	53
	SKLEP	56
	POVZETEK	58
	ABSTRACT.....	59
	REFERENCE.....	60

UVOD

Človek od spočetja do smrti potuje skozi različna življenjska obdobja. Skozi otroštvo, v mladostništvu ga zaznamujejo določene situacije, ki lahko vplivajo nanj pozitivno ali negativno. To se odraža v odrasli dobi na način, kako se spopadamo z dogodki in našimi reakcijami ob njih. Tukaj ga obdaja pot, po kateri hodi, kjer lahko uresniči samega sebe, da pride na plan bistvo človeka, ki je lepo. Na poti ljubezni se lahko uresniči vsak. Vendar ljubezen terja svojo rast in žlahtnost.

Osnovna teza, ki jo želim naglasiti v nalogi, je, da je spreobrnjenje proces, ki zajema celotnega človeka. Ne more iti mimo trpljenja in križa, da doseže cilj. Vendar pa je kljub vsem stiskam in preizkušnjam toliko bolj veličastna končna zmaga. To nam pričujejo mnogi spreobrnjenci.

Kaj se dogaja v človeku in s človekom, ki doživlja padce v svojem življenju? Skozi vse trpljenje išče smisel, vendar ga ne najde. Kje se začne dogajati vprašanje: »Ali Bog res obstaja in ali je res tukaj zame?« Ta misel naj nas spremlja pri uvodnih besedah.

»V vsakem človeškem življenju napoči trenutek, ko človek prične razmišljati o svojem položaju v celotnem svetu, o svoji prihodnosti, o mejah tega, kar zmore. Ne more pa misliti na prihodnost, ne da bi v današnji trenutek vključil svojo preteklost. Vidi, kaj je doslej načrtoval in dosegel, vidi tudi vse nedoseženo, kar ni uspelo in kar morda stoji pred njim kot dejstvo, da je odpovedal on sam.« (Speyr 1997, 5) Zato se začne ozirati v svojo notranjost v upanju, da je kakšna možnost za rešitev njegovega bistva. Ko tako hodi po poti iskanja resnice, se zave, da potrebuje milost, ki jo lahko prejme samo od Boga. »On se tako zelo zavzema za svoje, da jih s svojo milostjo popolnoma zaobjema in prekriva, ne tako, da bi bili pod njo pokopani in bi njihov obraz postal neprepoznaven, da bi ohromljeni izginili pod bremenom čezmernega, temveč tako, da milost prodre v vse njihovo bitje, ga prekvasi in prežari in ga istočasno prestavi v novo agregatno stanje. Milost se spoji s človekom kar najgloblje /.../.« (Speyr 1997, 7)

Zavedamo se, da je ta milost od Boga, učlovečenega Božjega Sina Jezusa Kristusa, 'ki postane človek, da bi kot učlovečeni Bog izvršil svoja dejanja.' (Speyr 1997, 7)

Vendar človek mora dati zraven svoj delež, v odprtosti ali v privolitvi, da milost deluje in ga preobraža v novo stvar.

Kadar neugodje, ki je bodisi telesno, čustveno ali vedenjsko, kali polnost življenja in osebni mir, je občutek neugodja vabilo k samoopazovanju in razmišljanju. Postaviti si moram nujno in včasih boleče vprašanje: Kaj je v moji notranjosti? Ljudi, sveta okoli sebe, vremena ali položaja zvezd ne morem spremeniti. Lahko pa spremenim sebe. V premišljevanju in molitvi lahko odkrijem korenine svojega neugodja v določenem načinu gledanja. Neovirano si lahko ogledam, kaj je v moji notranjosti. In to je področje mojih pogledov, ki jih lahko preverjam in spreminjam. (Powel 2000, 34)

Človek velikokrat pride do bivanjskih vprašanj v težkih situacijah in preizkušnjah. Včasih je šele takrat zmožen odprtosti k Najvišjemu. Vendar pa ne moremo mimo dejstva, da se je nekje začelo biološko življenje in z njim zvezi življenje v dejanjih.

Ne smemo iti mimo dejstva, da je Bog blagoslovil življenje in mu zagotovil rast. (1 Mz 1,28) S tem nam je dal svobodo, s katero se vedno znova lahko odločamo za dobro, za ljubezen. Občutek imam, da je prvi padeč v raji pokazal realnost življenja. Vendar se je vmes zgodil preobrat – rodil se je Božji Sin, živel ter oznanjal in trpel, umrl na križu in vstal. S tem je človek pridobil nove priložnosti in novo življenje. Pridobil si je tudi možnost, da osmisli svoj zakaj v stiskah in trpljenju. Za Pavla je življenje podvrženo osebi Jezusa Kristusa: »Skupaj s Kristusom sem križan; ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni. Kolikor pa zdaj živim v mesu, živim v veri v Božjega Sina, ki me je vzljubil in daroval zame sam sebe.« (Gal 2,19b-21) Apostol Pavel nas spodbuja, naj ne izgubljam poguma: »Nasprotno, čeprav naš zunanji človek razpada, se naš notranji iz dneva v dan obnavlja.« (2 Kor 4,16) Človek tudi po smrti ostane oseba. V kolikor pokažemo človek da pripravljenost umirati v sebi, dobivamo tudi večjo notranjo svobodo in Kristusov mir, ki kaže, da smo na pravi poti.

Da pa pride človek do Resnice, mora doživeti svojo metanoio. To pomeni, da se človek z vsem svojim bitjem preobrazi z novim mišljenjem, gledanjem in načinom življenja. Zato je

potreben Božji dotik in Njegova milost. To dejanje lahko traja celo življenje ali samo trenutek, iz katerega začne živeti. Zavedati pa se moramo, da se spreobračamo vsak dan znova.

V diplomski nalogi želim predstaviti, kaj se zgodi s človekom v Kristusu. Najprej, da je človek ustvarjeno bitje z vprašanji in iskanjem smisla na sebi lasten način. Zato se bomo dotaknili osem pričevalcev in poskušali spoznati dogajanje v njihovem procesu spreobračanja. Nato bi se dotaknila *metanoie* oziroma notranjega spreobrnjenja, kaj pravzaprav etimološko to pomeni in kako je to pojmoval Avguštin. Izpostavila bi tudi trpljenje Jezusa in Pavla ter njegovo novo življenje, ki je življenje v stiskah, trpljenju, delu in veselju, kakor je tudi današnji človek, vendar v svojem poslanstvu in osebni poti. Na koncu bom podala razmišljanja o novem človeku, srcu in upanju, zaradi katerega lahko gremo naprej v življenje.

1. SPREOBRNJENCI

V poglavju želim predstaviti ljudi, ki so se spraševali o smislu bivanja in kako jih je življenje pripeljalo do ponovnega rojstva. Čeprav so vsi iz različnih časovnih obdobj, jim je skupno spraševanje in hrepenenje po presežnem. Razlika pa je v njihovi unikatni poti, kot dokaz Božje kreativnosti. Dokaz, da ima vsak človek na zemlji svojo in edinstveno pot k Njemu. Govorila bom o Jobu, kako Bog deluje na človekov nedoumljiv način. Razpravljala bom o Nikodemu, ki je domač v svojem bivanju, vendar mu hrepenenje ne dovoli ostati na varnem v domačem naslonjaču. Tukaj je še Pavel, ki v svoji napačni gorečnosti postane potem goreč za pravo stvar. Seveda ne moremo pozabiti Avgušтина in Frančiška, ki s svojimi notranjimi boji naredita obrat v svojem življenju. Za konec pa poudarek na sodobnih spreobrnjenjih, ki z odkrivanjem lastne biti pridejo do Večnega. Foucauld, Guenard in di Tolve so sodobni pričevalci Božje milosti.

1.1 Job

Dejstvo je, da si človek vprašanje o obstoju Boga najbolj korenito postavlja v velikih stiskah, zlasti ob soočanju s smrtjo, je zelo pomembno izhodišče za presojanje njegovega odnosa do vprašanja o življenju po smrti. Intenzivno izkustvo o Bogu ne more obstajati brez intenzivnega iskanja odgovorov na to temeljno vprašanje. »Ko Job spozna veličino Božje skrivnosti, ki je prikrita človekovi vednosti, in popolnoma zaupa Božji modrosti, odločno preraste zgolj totranske razsežnosti življenja. Sicer njegovo zaupanje v smiselnost njegove popolne bede ne bi imelo nobene prave podlage. Do tega sklepa ne vodi le Jobov primer, ampak vodita vsa Stara in Nova zaveza.« (Krašovec 2000, 284)

V Stari zavezi zasledimo vprašanje, zakaj Bog ne uresničuje načela pravičnega povračila glede na kakovost človekovega življenja in ravnanja s sočlovekom? Zakaj iskreni verniki velikokrat trpijo pomanjkanje, bolezni in preganjanje, medtem ko krivični mogočniki odlično uspevajo? (Krašovec 2000, 285)

Najboljši primer tožbe in slednjič izročitve Božji volji nam ponuja Jobova knjiga. Tako razlaga Grün: »Job o izgubi svojega imetja, svojih otrok in svojega zdravja začena tožbo z besedami: 'Naj izgine dan, ko sem se rodil /.../' (Job 3,3). Prijatelji nagovorijo obupanca. Hvalijo ga, da je okrepil toliko utrujenih rok. Vendar se zdaj, ko ga je zadelo trpljenje, odziva zmedeno. Moral bi vendar sprejeti Božjo voljo. Bog ne naredi nič nepravičnega. Če koga zadene trpljenje, je vzrok zanj vedno v njegovi krivdi. Toda Job se brani pred temi očitki. Ni si nakopal nobene krivde. Vedno se je trudil izpolniti Božjo voljo. Zato se ne more preprosto vdati v trpljenje. Bogu očita: 'Poštenega in krivičnega pokončuje! Če bi udarec vsaj povzročil takojšnjo smrt, tako pa se smeje preizkušnji poštenih!' (Job 9,22sl) Vedno znova toži nad trpljenjem, ki ga je zadelo. Prijatelji ga ne morejo prepričati, Job vztraja pri svoji tožbi nad svojo stisko in pri svoji obtožbi Boga.« (Grün 2008, 80)

Grün nadaljuje, da po vseh govorih in ugovorih Jobu odgovori Bog sam. Toda ne ponudi zadovoljivega odgovora na vprašanje, zakaj je moral ta mož pretrpeti takšno trpljenje. Bog mu pokaže le veličino in lepoto stvarstva, pa tudi moč nevihte in viharja, moč nilskega konja in hitrost noja. (Grün 2008, 80). Job gleda čudo stvarstva in se strmeč vrže na tla pred Boga: »Zato sem govoril in nisem razumel reči, ki so zame pretežke in jih ne poznam. Zato odstopam in se kesam v prahu in pepelu.« (Job 42,3.6) Končno Bog pohvali Joba in se obrne proti prijateljem, ker o njem niso govorili prav. Nato obrne Jobovo usodo. Podvoji njegovo imetje in mu še enkrat podari sedem sinov in tri hčere. (Grün 2008, 81)

Job je moral čez faze človeškega napora, da je prišel do konca moči. Ko je prišel do svojih mej, je lahko predano prepustil Bogu, da ga preobrazi v notranjosti. Prav tukaj je zanimivost – ko vsi človeški naporji odpovejo, priznaš, da ne zmoreš več in prepustiš Božjemu delovanju prosto pot, takrat se začne preobrat v človeku. Vendar človek velikokrat šele po težkem boju spozna, da se mora umakniti.

Krašovec doda tudi razlago, da je Jobova knjiga sicer obravnava povračilno načelo, vendar njen glavni cilj kaže v drugo smer. Razkriti hoče zadnjo, najglobljo in najbolj osrečujočo razsežnost človekove vere: popolno zaupanje v Boga v trenutku, ko človeške razlage življenja odpovedo. Jobova knjiga problem trpljenja, povračila in Božje skrivnosti obravnava ob eni osebi. (Krašovec 2000, 285)

V čem je Jobova nespamet? Preprosto v tem, da hoče razumeti razloge Božjega ravnanja z njim. Simbolična govorica Božjih govorov Jobu zdaj postopno odpira oči in srce za spoznanje ter občudovanje Božje stvarjenjske moči in skrivnostnosti. S tem se uglasijo za zaupno predanost skrivnostnemu Bogu in mu zapre majhna človeška usta. (Krašovec, 2000, 284-285)

1.2 Nikodem

Sveto pismo Nove zaveze nam govori o premnogih iskalcih Boga in razumevanje njegovih poti. V evangeliju po Janezu nam Jezus v pogovoru z Nikodemom osmisli marsikatero vprašanje glede novega življenja in novega gledanja. S tem odlomkom želim pokazati, kakšna vprašanja se dotikajo človeka, ki išče nekaj več, kot je že našel.

Odlomek se začne s predstavitvijo, kdo je bil Nikodem in kakšna vprašanja so ga zanimala. Najprej zvemo, da je bil farizej, prvak med Judi. To je pomenilo, da je bil izobražen človek in da mu dela postave niso delala težav. Vendar se je kljub vsemu znanju spraševal, kaj pravzaprav pomeni ponovno rojstvo. Ko je Jezusu dal potrditev Božjega Sina zaradi njegovih znamenj, se je začel dialog med njima: »Resnično, resnično povem ti: če se kdo ne rodi od zgoraj, ne more videti Božjega kraljestva.« Nikodem mu je dejal: »Kako se more človek roditi, če je star? Mar more drugič v telo svoje matere in se roditi?« Jezus mu je odgovoril: »Resnično, resnično povem ti: Če se kdo ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v Božje kraljestvo. Kar je rojeno iz mesa, je meso in kar je rojeno iz Duha, je duh.« (Jn 3, 3-6) Nikodem ne razume natanko, kaj Jezus želi povedati. Njegove besede razume kot roditi se 'ponovno'. To je človekova želja, sanje o večni mladosti, vir razočaranj in prikrajšanosti. Jezus pa govori o roditi se 'od zgoraj', ki je v tem, da sprejmemo dar, da smo Božji otroci, in pridemo k luči njegove večne ljubezni do nas. To je želja Boga za nas, ki nas ljubi in nam hoče posredovati svoje življenje. (Fausti 2012, 71)

Jezus opozarja Nikodema na rojstvo iz Duha. V biološko rojstvo smo vpeti vsi, v duhovno življenje pa smo povabljeni vsi. Tako je tudi Nikodem razmišljal, kaj lahko naredi še več kot izpolnjevanje postave. »Ni treba priti v materino telo, ampak v Očetovo kraljestvo: le tako smo sinovi.« Če je mati nujno potrebna za biološko rojstvo, je Očetova svobodna ljubezen

nujna, da se rodimo kot ljudje. Rojstvo, o katerem govori Jezus, ni iz mesa, od spodaj, temveč od zgoraj, iz Duha. Jezusov krst bo v vodi – ki je pri Janezu simbol življenja (4,14; 7,37-39) – in poleg tega v Duhu, ki je božanski ogenj ljubezni (prim 1,33). Človek namreč obstaja kot oseba, kadar je ljubljen: rodi se iz srčne rane tistega, ki ga sprejme in spusti vase, ko ga ljubi takšnega, kot je, ločenega od sebe. Človek namreč pride v polno luč, ko tudi sam ljubi. (Fausti 2012, 72)

»Obstaja neko rojstvo od spodaj, iz mesa, ki nam da življenje, ki je skupno vsem živalim. A je tudi neko rojstvo od zgoraj, ki izhaja iz »videnja« obličja tistega, ki poraja. To nam podeli življenje, ki je v polnosti človeško: naredi nas otroke, ki poznajo svoj izvor in vzpostavijo z njim odnos ljubezni. Jezus želi povesti Nikodema nad postavo, ki govori, kaj je treba delati. Življenja ne proizvajajo naše delovanje. Nihče »se ne naredi sam« vsak je otrok, ki ga rodi drugi. In postane on sam šele takrat, ko vidi in verjame v ljubezen tistega, ki ga je rodil. Drugače nima svoje istovetnosti in jo bo v nedogled skušal najti drugje. Z veliko škode zase in za druge. Kajti nemogoče je narediti se sam iz sebe, kot ljubiti se iz sebe: vedno je drugi tisti, ki nas rodi in nas ljubi. Samo če sprejmemo, da smo rojeni in ljubljani, smo mi sami, sposobni roditi in ljubiti, podobni tistemu, ki nas je rodil.« (Fausti 2012, 72)

Božjega Duha, ki je v stvarjenju lebdel nad vodami (1 Mz 1,2), bo povzdignjeni Sin izlil na nas, da bi nam podaril novo življenje.« (Fausti 2012, 72)

Brez pomoči 'od zgoraj' ne moremo doumeti stvari, zato je nujno potrebno prisluhniti Duhu, ki nas razsvetljuje.

Jezus se čudi Nikodemu, kako kot učitelj v Izraelu ne ve, kako se more zgoditi rojstvo iz Duha. »Strokovnjak za Pisma bi moral vedeti, da je Duh, začetek stvarjenja, velika obluba prerokov za ponovno stvarjenje. Toda mogoče je poznati postavo in ne vedeti, kateri Duh jo preveva; mogoče je spoštovati vsak predpis in zanemarjati ljubezen, ki je velika zapoved. Ker ljubezni ne pozna tisti, ki se na vse kriplje trudi ljubiti, temveč tisti, ki mirno sprejema, da je ljubljen.« (Fausti 2012, 73)

Če se je Jezus čudil Nikodemu za tako 'preprosto stvar', kako se šele nam čudi, ko nimamo niti približno toliko znanja kot farizej.

Človek, ki stopa po poti življenja in želi nekaj več od njega, se sprašuje tako kot Nikodem. Čeprav je bil strokovnjak na svojem področju, mu je manjkala osnovna stvar – to je ljubezen. Tako kot se mi vsi srečujemo s tem vsakodnevno in ne dovolimo, da nas Življenje vzljubi in ljubi, si nakoplujemo veliko ovir in prepadov, preden pridemo do tega spoznanja oziroma izkustva. »Ni postava tista, temveč pripadnost Sinu, ki nam omogoča živeti kot sinovi in izpolnjevati vsako postavo. Namen Jezusovih besed Nikodemu je izvršiti v nas tisti prehod k novemu srcu, ki ga zahteva postava in so ga obljubili preroki ter ga vidimo tako dobro opisanega v Flp 3, kjer Pavel pripoveduje o svoji izkušnji človeka postave, ki sreča Gospoda.« (Fausti 2012, 67)

Namen novega življenja je torej roditi se iz Duha in da v tem, kar si, izpopolnjuješ in ljubiš. Ne samo sebe, temveč tudi druge. »Oči ljubezni vidijo v vsakem človeku ne eno, pač pa dve osebi: ranjeno in ježno ter plemenito in obdarjeno z njej lastnimi darovi. Razumevanje in ljubezen pa sta tista, ki priključeta tega plemenitega in obdarjenega človeka.« (Powell 2000, 85)

1.3 Pavel

Pri apostolu Pavlu so se stvari razvijale na svoj način. Sicer je trdno veroval in izpolnjeval zakone Postave, vendar je njegova 'ljubezen' šla v smeri zaničevanja in potrjevanja v svoj prav na uničujoč način. Razlika je tudi v tem, da v večini primerov prihaja spreobrnjenje od znotraj, medtem ko je Pavel moral doživeti Resnico od zunaj. Vendar je to rodilo apostola in njegove bogate spodbude, trpljenja in veselja v križu.

Ko je Pavel s svojim spremstvom potoval po cesti v Damask, ga je obsijala luč iz nebes, svetlejša kot sonce. Glas, v katerem je prepoznal glas Vstalega Kristusa, ga je nagovoril: »Zakaj me preganjaš?« Pavlovo življenje je stalo pred korenitim preobratom. V trenutku je spoznal, da je upanje, ki se ga je vse do tedaj oklepал kot Jud, lažno. Jezus iz Nazareta, ki ga je skupaj z njegovimi učenci Pavel tako preziral, je zdaj stal pred njim kot Božji Sin in Gospod vsega stvarstva; od Pavla je zahteval, naj prizna njegovo oblast nad izvoljenim ljudstvom in Pavlovim življenjem. In Pavel je sprejel zahteve vstalega Kristusa. Farizej, ki je sprva tako sovražil krščansko vero, je postal njen največji zagovornik. Čeprav bi se lahko

postavljajal s svojimi dosežki v judovstvu, je od tega trenutka dalje njegovo življenje popolnoma obvladoval vstali Kristus, ki se mu je razodel na poti v Damask in popolnoma spremenil njegovo življenje in mišljenje. (Drane 2000, 34)

Tako se Pavlovo življenje začne odvijati v Kristusovi luči. Ko beremo njegova pisma, lahko na neki način razberemo življenjepis, ki mu ga je Kristus dal v ponudbo, in sicer na izbiro. Ni bil deležen samo čudežev in Božjega dotika, temveč tudi preganjanja, križa, zagovarjanja in vztrajanja. Vztrajanje v tem, da to, kar dela za Gospoda, je upanje za mnoge. Skozi vse te viharje in mirne plovbe pa se je razvila njegova teologija, antropologija, misijoni in še kaj. Potem ko je doživel milostni padec, se je hitro začel boj za Kristusa, vendar ne v orožju, temveč v besedah.

Zastavlja se nam vprašanje, kaj za današnjega človeka pomeni sprejeti Besedo življenja, sprejeti Kristusa v svoje življenje in ga posredovati naprej novim generacijam. V odgovor pogledjmo zgled sv. Pavla, apostola narodov, ki nam je zapustil spise, iz katerih lahko razberemo identiteto gorečega »kristjana vseh časov«. Srečanje s Kristusom ga je tako globoko zaznamovalo, da je vero vanj lahko posredoval mnogim ljudem.

Življenjski preobrat pred Damaskom nazorno opisuje pismo Filipljanom 3,7-11, kjer prikaže preobrat z metaforama dobička in izgube. Vrline, ki so določale Pavlovo pripadnost izvoljenemu ljudstvu, in Pavlov odnos do njih, se s Kristusom iz dobička spremenijo v smeti. Preobrat ni opisan kot preobrat na moralni, ampak na notranji, spoznavni ravni. Razodetje Jezusa Kristusa v Pavlovi notranjosti (Gal 1,16), ki ga v Flp 3,8 izrazi z besedami »vzvišenost spoznanja Kristusa Jezusa, mojega Gospoda«, je nova vsebina, ki nadomesti starozavezne privilegije izvolitve in izbranosti. Če je prej temeljil na gorečem samoizpopolnjevanju v odnosu do Boga glede na očetna izročila, zdaj želi v sebi vse mesto dati le Božji Osebi-Kristusu, Njegovi ljubezni, v kateri je sprejel identiteto »novega človeka«. Pavlov notranji preobrat je torej v tem, da »jaz gorečega, neoporečnega farizeja« odstopi prostor Kristusu samemu, ki se naseli v njem in mu daje zavedanje lastne biti »v Kristusu«. Pavel si želi vedno bolj pridobiti Kristusa in se preobraziti po Njegovi podobi, zato On postane v metaforičnem smislu ves Pavlov »dobiček«. V Gal 2,20 izpove to z besedami: »Živim, pa ne več jaz, ampak Kristus v meni.« (Filipič 2007, 408)

Napori, ki jih je Pavel doživljal ob oznanjevanju, so bili večinoma zunanji, čeprav notranji boji niso zanemarljivi.

Konkretni napori in težave, ki jih Pavel srečuje pri oznanjevanju, najdejo svoje mesto in smisel v odnosu s Kristusom, v udeležnosti pri trpljenju skupaj z Njim. »To vsebino najbolj izpostavlja v 2 Kor, ki ga imenujemo tudi magna charta Pavlove apostolske službe. Pri tem temelji na spoznanju, da se »Božja moč razodeva v slabotnosti«. Preizkušnje in ovire prihajajo po večini od zunaj, od nasprotnikov, čeprav pozna tudi notranje razsežnosti trpljenja, ki ostajajo izražene na skrivnosten način. Pavel utemeljuje doživljanje slabotnosti v oznanjevanju s samo naravo človeka, ki jo vzvišeni dar Kristusa daleč presega. To izraža v 4,7 na metaforični ravni: »Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah, da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas.« Nosilni pomen daje metafori beseda lončena posoda, ki pomeni zakladnica, oz. utrjen prostor za dragocene predmete. Zaklad je v najglobljem smislu besede lahko le Kristus, posledično pa, glede na vzporednico iz 4,1, služba oznanjevanja Jezusa Kristusa (v. 5). Zaklad ni nekaj, kar naj bi človek ljubosumno varoval sam zase, ampak mu je dan, da ga posreduje naprej, saj ga je prejel popolnoma zastonjsko.« (Filipič 2007, 409)

Vse konkretne izpostavljenosti v oznanjevanju imajo teološko utemeljitev v 2 Kor 4,10: Vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se razodelo v našem telesu Jezusovo življenje. Jezusovo umiranje, o katerem tu govori Pavel, je konstantne narave: navzoče je vedno, povsod, v vseh okoliščinah. To ni vezano le na priložnostno trpljenje ali pa enkratni dogodek bližine smrti, ki je pogojen s težkimi zunanjimi situacijami oznanjevanja. (Harvey 1996, 58). »Jezusovo umiranje je torej bivanjskega značaja.« (Furnish 1984, 283)

Pavel nam ponuja veliko stvari v razmislek, vendar pa bi se ustavila pri tem, da je v novem življenju doživljal tudi veliko preprek v svoji službi. Sicer je bil goreč tudi kot farizej, vendar tam je imel bolj ali manj podporo sveta, v katerem je deloval. V novi službi oznanjevanja pa se mora boriti tudi z zunanjimi dejavniki. Povedati želim, da vsako poslanstvo, ki pride po spreobrnjenju, ni lahko in da se je potrebno boriti vse do konca ne glede na okoliščine. Tukaj nam daje Pavel zgled in primer vztrajnosti – vztrajati v ugodnih in neugodnih okoliščinah.

1.4 Avguštin

Rodil se je leta 354 v Severni Afriki očetu poganu in materi Moniki, ki ga je vzgajala v krščanskem duhu. Vendar je kljub dobri in skrbni vzgoji dolgo časa živel precej grešno življenje in se odvrčal od Boga. Pridige sv. Ambroža v Milanu in življenjepis sv. Antona Puščavnika pa so ga tako pretresli, da se je začel spreobračati in se dal na veliko noč 387 krstiti. Kasneje je bil posvečen za duhovnika in izvoljen za škofa v mestu Hippo v severni Afriki. Umrl je 28. avgusta 430. Sveti Avguštin je največji cerkveni učitelj zahoda in eden največjih umov katoliške Cerkve vseh časov. Iz njegovih del še danes črpa tako krščanska filozofija in teologija, kakor tudi mistika. Najznamenitejše med njegovimi deli so prav gotovo »Izpovedi«, avtobiografija 'nemirnega srca, ki se lahko spočije le v Bogu.' Avguštin je namreč iskal Boga z umom in srcem hkrati; bil je mož globokega uma, pa tudi molitve, telesne pokore, samozatajevanja in razdajajoče se delavnosti.

Ko berem Avguština, se zavedam, da je spreobračanje proces. Tako velikih kot malih ljudi. Bog sicer deluje na različne načine, pri vsakem drugače, vendar osebno mi je bližji počasen proces spreobrnjenja, dan za dnem, ko iščemo Boga. Tako sam Avguštin pravi: »Da večno živiš, tega sem se zavedal, čeprav sem gledal nejasno in kakor v zrcalu. Kljub temu je bil že odvzet iz mene vsakršen dvom o neminljivi bitnosti prav kakor dvom, da izvirajo iz nje vse druge bitnosti;/.../ Pač pa mi je glede mojega časnega življenja še vse kolebalo v glavi in še zmerom je bilo potrebno, da bi si bil postrgal stari kvas iz srca. Všeč mi je bila sicer pot sama, Odrešenik, le po njenih ozkih stezah hoditi se mi je še upiralo.« (Avguštin 1991, 8.1)

Kako dobro poznana misel. Vedno znova se bije boj v človeku med želeti in hoteti. Mislim, da tukaj lahko pride do preobrata samo s konkretno odločitvijo, to je hočem hoditi za Njim. Odločitev in Božja milost prenavljata človeka na vsakem koraku. Tako se je dogajalo z Avguštinom, ko se je boril v notranjosti sam seboj. V Izpovedih razlaga, da brez prijateljev ne bi zmožel. Tako bi lahko poudarili tudi vidik občestva, brez katerega v ključnih trenutkih ne zmoremo. Svetnik razlaga, kako se je želel srečati z modrim učiteljem tistega časa Simplicijanom, da bi govoril z njim o »silovitih vihrach, ki so vršale v njem, da bi mu dal iz svojega zaklada in mu povedal, kako bi bil v svojem takratnem duševnem stanju najlaže stopal po tvoji poti.« (Avguštin 1991, 8.1) Iskalec in ponižen v svojem iskanju.

Tako nam Avguštin razkriva svoje 'težave' med voljo in hotenjem, med slediti krščanskemu nauku in posvetnemu življenju. Ker je dolgo izkušal posvetnost, mu je bila znana, pa vendar je hotel nekaj več, več od posvetnega življenja. Sam pravi, da je vzdihoval po moči upreti se, kar drugi želijo od njega, »vendar je vkovan v železne okove lastne volje. Moje hotenje je obvladoval sovražnik in zvaril mi je iz njega verigo in me vklenil. Zakaj iz napačnega hotenja se je rodila sla, in ker se navadi nisem upiral, je nastala iz nje nujnost. To so bili, rekel bi, členki, sklopljeni drug v drugega (zato govorim o »verigi«), ki so me držali vklenjenega v trdo suženjstvo. Moja nova volja pa, ki se je porajala, da bi hotel tebi zaradi tebe služiti in te uživati, Bog, ti edina zanesljiva sladkost, je bila še prešibka, da bi bila kos stari, po dolgi navadi ukoreninjeni.« (Avguštin 1991, 8.5)

Ob prebiranju njegovega notranjega boja, se mi poraja današnji človek. Koliko jih ima probleme ali boje z poželenjem, ki ne zna prodreti v globine in biti eno s svojim izbrancem. Tukaj lahko samo rečem, Bogu hvala za te preizkušnje, ki jih je dajal skozi in jih napisal, saj vidim, da to dejansko traja že od vekomaj in da je vsak posameznik vedno znova postavljen pred te izzive. Ne glede na poreklo, barvo, kulturo, veroizpoved, antični človek ali sodoben. Zato pa imamo danes svetnika, ki se lahko obrnemo nanj, in vemo, da nas ne bo obsojal.

Za današnjega človeka je zanimivo tudi to, kako Avguštin razlaga, kaj vse se je dogajalo v njem, saj je razumsko bilo tako enostavno. Odločitev pa je bilo težko sprejeti. Avguštin sam pravi: »Domišljal sem si, da samo zato odlašam iz dneva v dan, da samo zato ne začnem prezirati sveta in njegovih upov ter slediti tebi samemu, ker se mi ni prikazalo nič trdnega, kamor bi bil mogel usmeriti svojo pot. In tako je prišel dan, ko sem stal nag pred teboj in je moja vest rezko kriknila nadme: 'Kje je beseda?' Saj si vendar venomer trdil, da le zaradi negotovosti resnice ne maraš vreči s sebe tovora nečimrnosti. Zdaj jo imaš, glej, gotova ti je, in vendar te tovor še zmerom tišči, ramenom svobodnih pa rastejo krila, čeprav se niso z iskanjem niti napol toliko iztrošili kot ti in niso deset let in več o tem premišljevali.« (Avguštin 1991, 8.7)

Ta notranji boj, ki ga človek doživlja, ko prehaja v Kristusa, je svetnik opisal zelo nazorno: »Ob tem vročem boju v notranjosti moje hiše, ki sem ga s toliko silo zanetil zoper svojo dušo v skriti izbici svojega srca, sem s prepadlim licem in zmedenega srca planil proti Alipiju /.../« Alipij je bil njegov prijatelj, ki mu je stal ob strani v težkih trenutkih in tukaj vidimo,

da človek sam ne zmore boja, in nujno potrebuje sočloveka oziroma občestvo, ki mu stoji ob strani. Avguštinov boj se je kazal tudi navzven, saj pravi, »da njegov glas ni bil kakor navadno. Bolj kot besede, ki so se mu trgale iz ust, je izdajalo njegovo čelo, govorila so lica, oči, barva in zven glasu, kako je v njem vršalo.« Celoten človek je vključen v proces spreobračanja, ne samo del. (Avguštin 1991, 8.8)

Svetnik v celoti prevzema odgovornost za svoje upiranje proti Božji volji. Sam pravi tako: »Ko sem premišljeval, da bi začel služiti Gospodu, svojemu Bogu, kot sem se že zdavnaj namenil, sem bil jaz tisti, ki sem hotel, jaz, ki nisem hotel: jaz sem bil. Toda hotel sem le napol, ne hotel tudi napol. Zato sem se s samim seboj bojeval in se od samega sebe trgal. In to trganje se je dogajalo sicer zoper mojo voljo, vendar se v njem ni izražala narava tujega duha, temveč le kazen mojega. Tako tega nisem delal več jaz, ampak greh, ki je prebival v meni kot posledica kazni za svobodnejši greh, ker sem bil pač sin Adamov.« (Avguštin 1991, 10)

Ob tem jasno doživljam, da ni človeka, ki se ne bi boril do konca življenja s svojimi napakami ali slabostmi. To dokazujejo svetniki in ob tem je olajšanje, da ima res vsak svojo pot in na tej poti svoj boj. In ob tem upamo, da je to boj za svetništvo.

V tem boju, je Avguštin dovolil, da grejo solze na plano in umivajo njegovo dušo. V tistem trenutku pa je tudi zaslišal otroški glas, ki je rekel: »Preberi si!« Ko je to slišal, je namreč razmišljal, kaj bi naj to pomenilo, saj ni mogel čez svoje razumske razlage. Tedaj se mu je še v solzah posvetilo, naj gre in vzame Božjo besedo ter odpre in prebere, kjer se mu ustavi pogled. Beseda se je glasila: »Ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v prepiru in nevoščljivosti, ampak nadenite si Gospoda Jezusa Kristusa in mesu ne strezite za poželjivost.« Pravi, da dalje ni hotel brati, pa tudi treba ni bilo. Zakaj komaj je stavek dobro končal, se mu je vlila kakor luč trdne gotovosti v srce in vse temine dvomov so se razbegnile. (Avguštin 1991, 8.12)

Dobil je zagotovilo in v njem se je boj umiril. Ker ga je ves čas spremljal prijatelj Alipij, mu je povedal vse, pokazal, kar je prebral in Alipij je nadaljeval: »Slabotnega v veri pa sprejemajte medse!« Tako se je dogajalo z Alipijem in pridružil se je Avguštinu brez oklevanja. Nato sta odšla do matere Monike, ki je toliko let molila za Avguštinovo

spreobrnjenje, in ji povedala, kaj se je vse zgodilo. Monika je v tej radosti slavila Najvišjega, saj je Bog izpolnil svoje obljube. Avguštin pa je stal na ravnilu vere, kakor je bilo pokazano materi v sanjah ter postal veliki pričevalec vse do današnjega dne.

1.5 Frančišek Asiški

Leta 1182 je bila družina Pietra Bernardoneja bogatejša za novo življenje. Ne samo za blagostanje, ampak za fantka, ki se je rodil in bil poimenovan Frančišek. Frančišek je živel bogato, brezskrbno otroštvo in bil je vesel, prisrčen otrok. Ko je odrasel, je Frančišek postal vodja mladih ljudi, ki so preživeli noči na divjih zabavah. Tomaž Čelanski, ki ga je poznal zelo dobro, je napisal: »Celo bolj kot vsi njegovi vrstniki je napredoval v nečimrnostih, jih napeljeval k hudemu in se nadvse trudil za razne neumnosti.« (Čelanski 2014, 1.2) Frančišek je zase dejal, da je živel v tistem času v grehu.

Frančišek je bil zelo navdušen nad Francijo. Všeč so mu bile francoske pesmi, romantika, še posebej pa so ga navduševali svobodni trubadurji, ki so vandrili po svetu. Bil je tudi zelo dober poslovnež, ki ni hotel samo bogastva, ampak tudi slavo. Hotel je postati vitez. Bitka je bila najboljši način, da pridobi slavo. Prvo priložnost je dobil, ko je Assisi razglasil vojno proti dolgoletnemu sovražniku, bližnjemu mestu Perugia.

Večina asiških čet je bilo pokončanih, samo premožni so bili odpeljani v zapor zaradi možne odkupnine. Po letu dni je bil Frančišek izpuščen iz surove, temne ječe, vendar ga izkušnja ni spremenila. Nadaljeval je s svojim načinom življenja prežetega z zabavami, še vedno lačen slave.

Končno se je spet ponudila možnost za osvojitve slave. Vitezi so bili poklicani za Četrto križarsko vojno. Še prej je potreboval oklep in konja, kar ni bil problem za sina premožnega očeta. Ni dobil samo navaden oklep, temveč dekoriran z zlatom in veličasten plašč. Vendar Frančišek ni prehodil več kot dan ječe od Assisija. Tam se mu je namreč v sanjah razodel Bog in mu rekel, naj se vrne domov. In tako se je zgodilo. Namesto slave je požel grajo, strahopetnost, ponižanje, zasmehovanje vasi in jezo očeta.

»Ko je torej ta mož v mladostni zagnanosti še vedno kipel v grehih /.../ je vmes poseglo božje maziljenje, ki se je najprej lotilo streznitve njegovega zablodelega uma, in sicer s tem, da mu je v duha vlilo stisko, v telo pa poslalo bolezen. Ko ga je tako dolgo časa pestila bolezen, /.../ je začel sam pri sebi drugače razmišljati kakor prej.« (Čelanski 2014, 2.3)

Njegovo spreobrnjenje se ni zgodilo čez noč. Okreval je počasi in s tem se mu je prenavljala duša. Vedno več časa je preživel v molitvi. Sčasoma je začel hoditi v skrito votlino, kjer je bil deležen Božje milosti. Čelanski pravi, da je Frančišek pobožno molil, naj večni in pravi Bog usmerja njegovo pot in ga uči, da bo vedno izpolnjeval le njegovo voljo. In dokler ni dejansko opravil, kar si je zamislil, ni zmož bil biti miren v srcu. Znotraj ga je žgal božanski ogenj in ni mogel prikrivati spočete gorečnosti duše. (Čelanski 2014, 3.6)

Frančiškovo iskanje Najvišjega ga je pripeljalo v cerkev sv. Damijana. Bila je zelo stara in je grozilo, da se bo sesula. S strahom in spoštljivostjo je vstopil. Tam je našel nekega ubogega duhovnika, z veliko vero mu je poljubil svete roke in mu podaril denar, ki ga je nosil s seboj. (Čelanski 2014, 4.9) Ko je nekega dne tako molil v cerkvi, je slišal Kristusov glas s križa: »Frančišek, pojdi in popravi mojo cerkev.« Frančišek je predvideval, da Kristus misli cerkev z malo začetnico, zato je vzel blago iz očetove trgovine in ga prodal, da bi s tem denarjem popravil razpadajočo cerkev. Oče je videl, kaj počne, zato je zahteval, da vrne ves denar, ki ga je dobil. Njegov oče ga je peljal celo k škofu, ki pa mu je zagotovil, da bo Bog že uredil, kar potrebuje. To je bilo v Frančiškovo veliko tolažbo.

Frančišek pa ni vrnil samo denarja, tudi obleko, ki jo je imel na sebi in pred množico, ki se je zbrala, zaklical, da ima sedaj samo enega očeta in to je Oče, ki je v nebesih. Tako je odšel pevajoč v gozd, kjer so ga okradli roparji in še takrat je pel hvalnice Vsemogočnemu. Od takrat naprej Frančišek ni imel ničesar in hkrati vse.

Frančišek se je vrnil na svoje poslanstvo in izprosil kamne, da je lahko popravljal cerkev, ne da bi se zavedal, da ga Bog kliče k prenovi Cerkve z veliko začetnico.

Kmalu je začel pridigati, čeprav ni bil nikoli govorec. Pridigal je o vrnitvi k Bogu in poslušnosti Cerkvi. Frančišek je vedel za razprtije v Cerkvi, vendar je imel spoštovanje do ljudi v njej. Ko so mu tako povedali, da eden izmed duhovnikov živi z žensko, in če to

pomeni, da je maša omadeževana, je Frančišek šel k duhovniku, pokleknil pred njim in mu poljubil roke, saj so te roke držale Boga.

Počasi so k njemu prihajali ljudje oziroma somišljeniki, ki so želeli spati na odprtem, prosjačiti, jesti odpadke, predvsem pa ljubiti Boga. Frančišek se je zavedal, da bi moral imeti nekakšne napotke za tovrstno življenje, zato je odprl Sveto pismo. Prebral je odlomek o bogatem mladeniču, ki naj proda vse svoje imetje in hodi za Kristusom, nato o apostolih, ki naj ne jemljejo ničesar s seboj, ko gredo na pot in zahtevo, naj vsak dan znova vzame svoj križ. Tako je Frančišek postavil »enostavno« in edino pravilo: življenje po evangeliju.

Tako se je življenje po evangeliju krepilo. Frančišek in privrženci so hodili oznanjat dva po dva. Sprva so bili ljudje sovražni do njih, celo bežali so pred njimi, saj so se bali, da bi se našli te nenavadne norosti. In imeli so prav, kajti prav ti ljudje so kmalu videli, da so bosonogi berači odeti v vreče, bili napolnjeni s konstantnim veseljem, saj so slavili življenje. Ljudje so se spraševali, ali je mogoče imeti nič in hkrati biti srečen? Tako kot so jih prej pričakali z blatom in kamenjem, tako so jih zdaj pozdravljali z zvonovi in nasmehi.

Frančišek ni imel namena odpraviti revščino, hotel jo je postaviti za sveto. Njegov moto je bil, če nič nimaš in ničesar ne poseduješ, ti nihče ne more škodovati. Zato se je posvetil izključno duhovnemu življenju.

Svetnik je bil mož dejanj. Njegova preprostost življenja je vodila od idejam k dejanju. Ker je želel odobritev za svojo bratovščino s strani papeža, se je podal v Rim, kjer ga je papež Inocenc III. najprej vrgel ven, šele po Božjem posegu v sanjah, ga je sprejel in mu dovolil pridigati.

Božji človek je bil drzen s svojih dejanjih, vendar spontan, saj je prišlo iz njegovega srca. Tako je bil preprost do človeka, ki ga je srečal na cesti in enako do sultana, katerega je želel spreobrniti. Ni delal razlik in za vsakega je imel polno ljubezni.

Njegova bratovščina je sedaj štela že 5000 ljudi in pritisk se je vršil od zunaj, naj to veliko skupnost spravi v neki standard. Tako je popustil in prepustil avtoriteto drugemu, sam pa ostal mali brat, kot si je zmeraj želel.

Frančiškova zadnja leta so bila polna trpljenja in bolečine. Ne samo, da je bil fizično bolehen, prejel je tudi Kristusove stigme, na rokah, nogah in rano na strani.

V svoji bolezni in že slepoti, je napisal Sončno pesem ali hvalnico stvarstva, kjer izraža svojo pripadnost z vsem ustvarjenim v hvalnici Gospodu.

Umrl je 4. oktobra 1226, star 45 let. Frančiška se smatra za ustanovitelja vseh frančiškanskih skupnostih in je zavetnik ekologov in trgovcev.

S Frančiškom sem želela pokazati, da za Boga ne obstajata ne čas ne prostor, da naredi velike pa tudi majhne stvari. Kolikor je izgledalo brezupno, da bi se mogel Frančišek odzvati Njegovemu klicu, tako Bog pelje svoje stvari, tam ko najmanj pričakuješ. Pa ne samo to, svetniku ni bilo lahko, kar mu je Bog naložil, vendar je to s svojo ljubeznijo sprejemal vedno znova in končal, kar je moral. Frankl pravi, da v resnici ni dolžnost človeka, da uresniči samega sebe, ampak da izpolni smisel. Pri Frančišku imam občutek, da je to naredil hkrati. Izpolnil je smisel svojega bivanja in hkrati v tem uresničil samega sebe, saj je sledil svojemu poslanstvu. Ne pravim, da se je Viktor Frankl zmotil, vendar v Frančiškovem primeru to združi hkrati v eno. Vedno znova želim pokazati, da spreobrnjenje ni nekaj, kar se zgodi čez noč in ni lahko slediti klicu ter da gre vsak spreobrnjen človek čez težek križ. S tem pa se zgodi prebujenje in odrešenje vsakogar, ki odgovori klicu.

1.6 Charles de Foucauld

Rodil se je 15. septembra 1858 v francoskem mestu Strasbourgu. Družina je bila verna, a prezgodaj sta mu umrla oče in mati. Sorodniki so ga poslali na srednjo šolo v Nancy, kjer se je v slabi družbi kmalu izgubil. Pojavili so se mu tudi prvi dvomi glede vere. Ko pa je pokvarjenost narasla do te mere, da ga nihče nikjer ni maral vzeti na stanovanje in so ga morali celo odpustiti od vojakov, h katerim se je bil prostovoljno prijavil, je bil njegov odpad od vere popoln.

Vendar je bilo v njem marsikaj, kar je dajalo upanje, da Božja milost, ki išče vsakega človeka, ne bo hodila za njim zaman. Bil je lep, da se je prostovoljno prijavil k vojakom,

da bi branil domovino. Lepo je bilo tudi to, da je svoje dopuste hotel izkoristiti za znanstveno raziskovanje neznanih predelov v Maroku. Pri tem je pokazal toliko vztrajnosti, poguma in požrtvovalnosti, da so se njegovi vojaški tovariši spraševali, ali je to še nekdanji pokvarjeni Charles. Če je namreč hotel potovati in raziskovati po Maroku, se je moral preobleči v Juda, se naučiti judovskega jezika in se navzeti judovskih navad ter biti kot Jud deležen zasramovanja s strani Arabcev. Toda Foucauld kot raziskovalcu se nobena žrtev ni zdela pretežka. Vabili so ga, naj se popolnoma posveti znanstvenemu raziskovanju, toda njega je od daleč že vabil Kristus.

Začel se je spraševati, kakšen smisel ima to njegovo življenje. Dobro je skusil, da mu greh ni prinesel potešitve in sreče. Tudi znanost se mu je zdela premalo. Klical ga je Bog. Njegov prijatelj, kasnejši general Laperine, je zapisal: »Charlesovi verski dvomi so prejeli hud udarec prav na teh znanstvenih potovanjih, ko je od blizu gledal, kako silno moč črpajo iz vere v Boga divji Maročani, pa najsi bodo prenapeti muslimani ali Judje, ki svoje vere kljub stoletnemu preganjanju niso opustili.« Tudi v njem se spet oglašča domotožje po veri. Svoji sestri piše: »Kako srečna si, da moreš verovati, jaz pa iščem luči in je ne najdem!«

Toda Charlesu se je ta sreča že približevala. Leta 1886 je prišel v stik z dobrim duhovnikom v Parizu. Počasi mu je razkrival svoje dvome in svojo nevero. Duhovnik je v luči Božje milosti spoznal, v čem je pravzaprav vzrok Charlesove nevere. Preprosto in odkrito mu je dejal: »Prijatelj, vi niste neverni, le svojo vest morate spraviti v red!«

Povabil ga je, naj najprej opravi temeljito življenjsko spoved, potem pa bosta obravnavala verske dvome. Foucauld se je nekaj časa upiral, potem pa je le opravil dobro spoved. In v hipu se je neverni Charles spremenil v srečnega vernega človeka, ki ni vedel, kako bi poslej pokazal dovolj hvaležnosti Bogu za milost spreobrnjenja, kako bi dovolj ljubil Jezusa, ki ga je prej tako hudo žalil in od njega odpadel.

Odločil se je, da bo vstopil v samostan trapistov Naše ljube Gospe Snežne v gorovju Cevennes. Res je 17. januarja 1890 vstopil in tam pod vodstvom Matere Božje tako napredoval v pokorščini in milosti pred Bogom in pred ljudmi, da je učitelj novincev izjavil: »V petdesetih letih svoje službe še nisem našel človeka, ki bi bil tako ves predan Bogu, kot je de Foucauld.« Charles pa je želel še več: posnemati Jezusa v njegovem skromnem,

ponižnem in revnem življenju, kakor se je razodelo v Nazaretu. Zato ni maral študirati za duhovnika, ampak je hotel »biti v družbi ljudi, katerih življenje je kar najbolj podobno življenju našega Gospoda: živeti od dela lastnih rok, ne sprejeti nobenega daru, vse Jezusove nasvete dobesedno izpolnjevati, vsakemu v potrebi dati, vsemu se odpovedati...«

S tem namenom je zapustil samostan trapistov in se naselil kot hlapec v samostanu klaris v Nazaretu, Jezusovem kraju. Na prigovarjanje njihove predstojnice v Jeruzalemu se je le odločil za duhovništvo, da bi mogel na »gori blagrov« v Palestini z molitvijo in strogim življenjem »molče pridigati evangelij«. Leta 1901 je bil posvečen v duhovnika. Sedaj ga je srce vleklo med ljube Maročane, ker je vedel, da tam deset milijonov ljudi nima nobenega Kristusovega duhovnika. Naselil se je v kraju Beni Abes in živel tako revno, da je za sebe porabil le nekaj novčičev na mesec. V njegovem obrazu, izpitem od pokore in pritrgovanja, je žarelo dvoje živahnih oči. Njegove mirne in blage besede so pri domačinih vzbujale spoštovanje do tega človeka.

Domačinom ni maral »na glas« oznanjati Kristusa, temveč je hotel, da vidijo njegovo odpoved, molitev ter ljubezen do bližnjega in do grešnikov, pa bodo gotovo našli pot do Kristusa. Žalosten je pripovedoval, koliko hudega stori med pogani slab zgled krščanskih Evropejcev: s tem ljudem pot do Kristusa zapirajo, namesto da bi jo odpirali.

Umaknil se je še bolj v samoto, sedemsto kilometrov proč od zadnje vojaške postojanke, na 1494 metrov visoko gorovje Hoggar, kjer si je v kraju Tamanrasset postavil kočo in kapelo. V njej je nepretrgoma častil sveto Rešnje telo in pomagal vsem, ki so se obrnili nanj v telesnih in duhovnih potrebah. Te ljudi je hotel napolniti samo z enim strahom: s strahom pred grehom, ki je nekdanj njega samega imel tako močno v oblasti. Njegov »evangelij brez besed« je začel delovati: ljudje so spoznavali, da mora biti vera, ki človeku daje toliko notranje moči, res prava in začela so se prva spreobrnjenja. Toda to blagoslovljeno delovanje ni trajalo dolgo. V skrivnostnih Božjih načrtih je bilo zapisano drugače. Neki mladi Tuareg je 1. decembra 1916 kot jagnje nedolžnega de Foucaulda ustrelil.

Šele sedaj se je začelo njegovo pravo apostolsko delovanje: ko je okrvavljeno seme padlo v zemljo, je začelo roditi stoteri sad. Na njegov grob sredi puščavske samote so začeli romati ne le kristjani, ampak tudi muslimani in Judje. Priporočali so se mu ne le Tuaregi, za katere

se je popolnoma žrtvoval, ampak tudi sosednji rodovi. Počasi se je začela uresničevati tudi Charlesova življenjska želja: ustanoviti družbo misijonarjev, ki bi delovali kot on. Po pravilih in zgledu Charlesa de Foucaulda sta bili ustanovljeni družbi Malih Jezusovih bratov ter Malih Jezusovih sester, ki živijo v skupnosti, imenovanih Bratstva. (Čuk 1984, 53-57)

Papež Benedikt XVI. je dne 13.11.2005 Charlesa de Foucaulda razglasil za blaženega.

1.7 Tim Guenard

Rada prebiram knjige oziroma življenjska pričevanja, ki govore o poteptanem bistvu človeka do presežnega, s katerim nadaljujejo svoje življenje. Med drugim je tudi zgodba o Timu, ki me je prepričal, da genetiko postavlja na laž. Zaradi pomanjkanja ljubezni in alkohola, je sicer moral čez trnovo pot, vendar je njegov zaključek bil ljubiti. Zato izpostavljam njegovo življenje in ga dajem v pričevanje mnogim, ki so obupali ali so tik pred zdajci. Bog čaka prav vsakega izmed nas, odvisno je samo, kakšno pot imamo do njega.

Dva sodobna spreobrnjenca želim izpostaviti zato, ker močno pričujeta, da samo zemeljsko življenje ne prinaša sadov, ki bi jih želeli imeti. Vsak je prišel po svoji poti do Resnice, in na koncu sta videla, da lahko živita polno samo zaradi sodelovanja z Božjo milostjo. Eden na tak način, drugi na drugačen.

»Moje življenje je prav tako stolčeno kot moj obraz. Samo moj nos je bil zlomljen kar sedemindvajsetkrat. Triindvajsetkrat zaradi boksa; štirikrat zaradi očeta. Najsilovitejše udarce sem dobil od človeka, ki bi me moral prijeto za roko in mi reči: 'Rad te imam.' Bil je irokez. Ko ga je moja mama zapustila, ga je alkoholni strup spravil ob pamet. Tepel me je na žive in mrtve, dokler ni igre nadaljevalo življenje.

Preživel sem lahko le ob trojih sanjah: da me bodo izključili iz popravnega doma – do tedaj se to še ni zgodilo; da bom postal vodja tolpe; da bom ubil očeta. Te sanje sem uresničil. Razen tretjih. A manjkalo je le malo...

Dolga leta me je pri življenju ohranjal le plamen maščevanja. V ječi mojega sovraštva so me obiskali ljudje, polni Ljubezni, in me v mojem srcu spravili na kolena. Tistim, ki jih naša družba zametuje, ranjenim, pokvečenim, prizadetim, abnormnim, dolgujem svoje življenje. In čudovit nauk Ljubezni, njim posvečam to knjigo. Ob njih sem se lahko znova rodil.

To nenadejano srečanje z Ljubeznijo je moje življenje obrnilo na glavo. Danes živim v velikem, svetlem domu nad Lurdom; s svojo ženo Martine in z najinimi otroki Eglantine,

Lionelom, Kateri in Timothyjem. In še nekaterimi drugimi, ki se pri nas ustavijo, preden nadaljujejo svojo pot.

To jutro sem postavil panje na pobočje bližnje gore. Jutri jih bom odnesel drugam, do drugih cvetov, do drugih vonjav. Vpijam tišino gričev, ki me na svojih sedlih nosijo proti obzorju. Okrog mene poplesuje čebela, brenči mi tik na obraz in se, že vsa težka od cvetnega prahu, spet vrne k cvetu. Njeno življenje je kot skrbno urejena partitura, igra podedovane note, te prastare ukaze, ki se po genih prenašajo iz roda v rod. Kot vsaka druga žival tudi čebela ne more spremeniti ničesar v svojem vnaprej določenem vedenju. Človek pač. Človek je svoboden do te stopnje, da lahko svojo usodo obrne na glavo – v dobrem ali slabem. Sam sem se kot sin alkoholika, kot zavržen otrok, izvil iz primeža usode. Genetiko sem postavil na laž. V tem je moj ponos.

Ime mi je Phillipe, vendar me kličejo Tim, saj je moje irokeško ime Timidy, kar pomeni gospodar konj. Teže kot najbolj divjega žrebca je bilo udomaćiti moj ranjeni spomin. Guenard pa pomeni tistega, ki ima trdno upanje. Vedno sem verjel v čudeže. In tega upanja, ki mi ga nikoli, niti v najtemnejši noči, ni zmanjkalo, danes želim drugim.

Po svojih indijanskih prednikih sem podedoval lastnost, da nikoli nimam vrtoglavice. Bojim se le enega, najstrašnejšega brezna – brezna sovraštva do samega sebe. Edini strah, ki me obhaja, je strah, da ne bi dovolj ljubil.

Da bi bil mož, te mora biti nekaj v hlačah. Da bi bil mož ljubezni, te mora biti veliko v hlačah. Po dolgotrajnem boju sem zakopal bojno sekuro proti očetu, proti sebi in proti svoji preteklosti. Včasih se usedem v svoj stari kombi in grem, da bi tistim, ki me prosijo, povedal kaj iz svojega zmedenega življenja. Pri nas ali drugod, v Franciji in po svetu, po šolah in zaporih, po cerkvah in pred poslanci, po stadionih in drugih javnih krajih...

Pričujem o odpuščanju, ki je najzahtevnejše človekovo dejanje. Najbolj človeka vredno. Moj najlepši boj.

Ljubezen je moj zaključni udarec. Odslej stopam po stezi miru.« (Guenard, 2009, 9-11)

Včasih se sprašujem, v kakšni meri je odvisno od nas, po kateri poti gremo in kakšno pot nam je pripravil Bog. Mogoče pa nas čaka po vsaki napačni odločitvi in jo spelje dobro. Tako vidim tudi Tima. Zaradi neljubljenosti je delal marsikaj, kar verjetno ne bi, če bi imel pogoje za ljubeč skok v življenje. Vendar je šel po težki poti in na tej poti je trpel. Trpel je v svojem bistvu, iskal na napačnih krajih ljubezen in se zatekal k odvisnostim. Vendar ga je nekaj ohranjalo pri življenju, da je zmožni počasi videti majhne stvari kot lepe. S tem se je začela njegova pot navzgor. Korak za korakom in počasi je doživljal Boga in njegovo usmiljenje. Ker je Bog obljubil, da ne bo nikogar zapustil, je Tim doživel varen pristan v Božjem naročju. Od tam naprej pa je lahko sprejemal in ljubil ženo in njune otroke. Tim je resničen primer težkega trpljenja, čez preko katerega pa je našel Resnico.

1.8 Luca di Tolve

V sodobnem času se srečujemo z novimi oblikami družine, ki pa za nekatere niso sprejemljive. Glavni problem je, da gledamo bolj na svojo korist kot na korist drugega.

Luka opisuje sebe kot zavednega homoseksualca, pa vendar mu to ni dajalo sreče. Njegovo pričevanje bom dala v vpogled prav zaradi njegove zgodovine in razmišljanja, kako je doživljal svoje življenje in našel Njega preko svojih 'napačnih' odločitev.

»Pride trenutek, ko te življenje, ki ga živiš, ne zadovoljuje več. Preizkusil si toliko stvari, da se sprašuješ, ali nisi mogoče doživel že vsega, pri tem pa čutiš, da poleg vsega močno ogrožaš svoje zdravje. A najhuje pri vsem je, ko se zaveš, da nisi srečen.

Meje si premikal vse višje, popival vse bolj, snifal koko, spal z več partnerji hkrati, v tridesetih različnih položajih ... a tvoje življenje zato ni postalo nič boljše.

Kar naenkrat se zaveš dušeče megle, ki te ovija, ter dejstva, da imaš le še malo časa, na voljo pa samo dve možnosti. Lahko pustiš, da te megla pogoltne in ubije, ali pa se skušaš iz nje izmotati in izbrati popolnoma drugačno pot. To je vse prej kot lahko. Čeprav je razum voljan in si želi stran, vajeni udi trmasto vztrajajo v minljivih mesenih užitkih in občasnih trenutkih ekstaze.

Ko se tega zaveš, si dosegel novo stopnjo »gejevstva«. Tudi sam sem se ves dan skušal ubraniti večernega početja. Prigovarjal sem si, naj ostanem doma, saj mi je bilo dovolj bolečega pretvarjanja, kjer se z izlivom konča vsakršen občutek topline in samoizpolnitve. Ko pa je prišel večer, me je hitro spet posrkalo v vrtinec pregrehe. Mogoče sem prejel SMS sporočilo ali pa so se pri meni oglasili prijatelji in že se je v meni prebudila strast, ki me je znova zapletla v začarani krog nesrečnega užitka.

V lokale sem vstopal s srajco, ki sem jo do enih zjutraj gotovo odvrigel, v evforiji razgalil svoje prsi in se rahlo opit že nešteti večer zapored predajal sladkemu pričakovanju. Koliko znancev sem srečal, koliko novih ljudi sem spoznal ... Pred mojimi očmi in očmi drugih so se zvrščali sami mladi fantje in mišičasta telesa iz telovadnice. Vsi smo čakali na isto. Kot bi se srečali za slavnostno pogrnjeno mizo v slaščičarni s prijazno prodajalko, ki ti prigovarja: »Izberi tisto, kar si najbolj želiš.« tako sem se znova predal gostiji užitkov in pri tem kot majhen otrok pozabil na dobre namene.

In čeprav sem takoj občutil bolečine v trebuhu, me je »nezdrava hrana« še vedno neznosno privlačila. Še pogosteje sem se vračal k obredu, h kateremu sem se zatekal pred vsakim spolnim odnosom. Strasti sem vse večkrat prepuščal vplivu 'tolažilnih' substanc in kompenziral svoje otroške travme. S pomočjo tantrinih vaj mi je med predigro uspelo čustva odlepiti od razuma. In tako so se namesto intimnosti v meni prebudili divji nagoni. Vzpenjal sem se z enega telesa na drugega in se združeval z njimi v živalskem spolnem aktu, kjer ni bilo govora o občestvu in v katerem ni bilo nikakršnega tovarištva. To je bilo dejanje samouresničitve v nadvladi nad drugimi.

Nenehne bitke z lastnim neuspehom so me izmučile. Bil sem zlomljen, kot bi izvedel smučarski skok v prazno, popolnoma zmeden in na tleh, kot bi me vrglo iz športnega avtomobila, s katerim se je začelo moje sanjsko življenje.

In takrat se je iz globin vrnil glas in mi dejal, da mi je prav, da z usti grizem v blato, saj sem si želel žreti prav to. To je bila točka, ko je končno prevladal razum, ko so se strasti umaknile vse jasnejšim občutkom disociacije, sramu in krivde in ko sem s pogledom nedolžnega otroka, kakršen sem bil nekoč, prosil za odpuščanje, pripravljen popraviti storjene napake in zlo, ki sem ga prostovoljno prevzel nase.

To prvinsko stanje vesti je bil začetek moje rešitve. Drobnost priznanje, ki sem ga izrekel, je bil začetek strme in težke poti nazaj, ki ne bi bila mogoča brez milosti, ki mi je bila podarjena z neba nekega na videz nepomembnega dne, zame najpomembnejšega dne življenja, ko sem se srečal iz oči v oči s patrom Pijem in Devico Marijo, ki me je v Medžugorju zadela naravnost v srce.

Ime mi je Luca di Tolve, star sem 39 let. Bil sem gej, zdaj pa sem poročen s Terry in sem srečen.« (di Tolve, 2012, 15-17)

Če bi bral nekritično življenje Luca, bi si mogoče mislil, da se je imel prav lepo. Kaj je vse dajal skozi, kakšne veze je imel, denarja mu ni manjkalo ... pa vendar ni bil srečen. Sam pravi, da je srečo iskal na napačnih krajih. Ko je videl stiske svojih prijateljev, ko je doživljal nemoč pri svojih podvigih, ko ni bilo končne izpolnitve, takrat se je začel spraševati in iskati. Da je moral prebroditi vso to gnojno jamo duševnega trpljenja in tudi fizične omejenosti, ko se mu je porušil idealen svet, takrat je začel slediti Božjemu klicu. Nič prej in ne kasneje. Prišel je trenutek, ko se je odločil, da želi živeti. Ne tja v en dan, ampak na polno živeti. Tako je našel srečo in veselje, ki je trajalo in ni izpuhtelo čez noč. Tam je našel izpolnjeno hrepenenje. Pri Bogu. In tudi pri ženski in ne pri moškem.

Človek je svobodno bitje, s svojimi odločitvami in s svojim življenjem. Pričevalci nam jasno pokažejo, da kljub slabim ali napačnim odločitvam, imamo še vedno možnost, da gremo po pravi poti. Vendar z odprtostjo Najvišjemu, ki lahko naše odločitve obrne v dobre.

2. SPREOBRNJENJE

Najprej se moramo vprašati, kaj pomeni spreobrnjenje. Od kod prihaja beseda in kakšne so razlage zanjo ter podobni izrazi, ki vsebujejo enako sporočilnost.

2.1 Metanoia

»Gre za tipični biblični izraz. V hebrejščini najdemo več besed s podobnim pomenom: najpogostejši je *šub*, ki ga v grščino prevajamo z *epistrephein*, ki dobesedno pomeni spremeniti pot, začeti novo pot. Je simbolični izraz in ga kot takega lahko razlagamo na različnih ravneh. Grška beseda *metanoia* se etimološko ne nanaša neposredno na spremembo obnašanja, ampak na spremembo uma, načina mišljenja. *Noia* je misel, ideja. *Metanoein* pa pomeni zavzeti drugačno stališče, videti resničnost z novimi očmi.« (Špidlik 1996, 11)

Pojavi se v človeku, ki občuti kesanje z namenom, da nekaj spremeni. Še posebej pomeni spremembo mišljenja tistih, ki so se začeli zgražati nad svojimi napakami in hudodelstvi ter se odločili za nov, boljši način življenja, tako da zajema priznanje greha in slabosti in srčno spremembo, ki učinkovito vpliva na dobra dejanja. »Najosnovnejše spoznanje je, da je *metanoia* versko izkustvo in zato delo milosti. Samo Bog lahko naredi človeka vernega in samo z vero v Jezusa lahko usvojimo to gledanje. Vera ni in nikoli ni bila stvar razuma ali logičnega mišljenja. V nekem smislu je vera bolj za ljudi odprtega duha in pogumnega srca.« (Powell 2000, 51)

Spreobrnjenje je notranja stvarnost, sprememba mišljenja, sprememba v načinu, kako gledamo na stvari. Če ste se pripravljene spremeniti, potem naj to vsi vidijo. (Powell 2000, 51)

To pomeni, da je velik problem lahko tudi v samem gledanju na neko stvar. Dva človeka bosta različno dojemala isto stvar in jo tudi drugače razlagala drug od drugega. Poglejmo, kako nas lahko sprememba gledanja počasi osvobaja.

2.2 Način gledanja

V naših glavah je na tisoče odnosov ali pogledov na stvari. Včasih se zdijo kot leče, skozi katere vidi vsak izmed nas resničnost na svoj način. Te leče lahko povečajo ali pomanjšajo, obarvajo, izostrijo ali zameglijo resničnost, ki jo vidimo skoznje. In za različne dele resničnosti imamo različne leče. Nekateri povečujemo eno in pomanjšujemo drugo, a niti dva izmed nas nikoli ničesar ne vidita čisto enako. Najpomembnejše je to, da naše ravnanje in reagiranje določa nekaj v naši notranjosti, način, kako vidimo resničnost, naši pogledi, naši odnosi do stvari. (Powell 2000, 11)

»Dobra novica je seveda ta, da lahko spremenimo svoja gledanja in s tem tudi svoje življenje. Gledanja niso nič drugega kot običajen ali ustaljen način dojemanja določenega dela resničnosti. Stare navade lahko opustimo in si pridobimo nove. V svoje notranje oči lahko vstavimo drugačne leče. Lahko poiščemo in najdemo nov in jasnejši pogled in tako dosežemo polnejše in srečnejše življenje.« (Powell 2000,12)

Če sledimo in odkrivamo sebe, dobimo jasnejši pogled na stvari okoli sebe. In to je že začetek nepojmljivega veselja. Naša sreča ni toliko odvisna od tega, kaj se nam dogaja, kot je odvisna od tega, kaj se dogaja v nas. Če se srečujemo z življenjem in njegovimi okoliščinami pozitivno naravnani in z veseljem, se bomo naučili velike skrivnosti življenja, ne glede na to, kaj nas doleti. Način, kako gledamo, kako si razlagamo in kako reagiramo na vse, kar se nam dogaja, je tisto, kar je pomembno. Včasih lahko celo najslabše, kar se nam morda zgodi, povzroči kaj najboljšega, kar se sploh lahko zgodi v nas. Odgovornost za to, kar se dogaja v nas, pa moramo prevzeti nase. Prevzeti moramo odgovornost za svoja gledanja. Samo če sprejmemo to odgovornost, lahko skozi različne življenjske okoliščine rastemo. (Powell 2000, 16-17)

Ker moramo svoje notranje leče vedno znova brusiti, nam konec koncev lahko predstavljajo samo izziv. Le v odprtosti in zmožnosti se naučiti nekaj novega. In to nam lahko odpre oči in ušesa za nove priložnosti in novo življenje. S tem pa se zgodi tudi notranje spreobrnjenje oziroma metanoia.

2.3 Avguštinoovo pojmovanje spreobrnjenja

Podala bi nekaj misli o Avguštinoovem pojmovanju spreobrnjenja s prepletom splošnega.

»V klasični latinščini in v Avguštinovih delih, *conversio* in *convertere* vsebuje dejanje vračanja oziroma postajanja, trenutek spremembe tako v duhovnem kot v materialnem smislu. To lahko spada med gibanje nebeških teles, interpretacije, menjavo predlogov v logičnem zaporedju, izmenjavanje besed, spremenitev oblike, itd. (civ. Dei 14.24). Ta navidezna raznolikost pomenov na obeh straneh, tako v materialnem kot v duhovnem smislu je osnova za pojmovno vsebino grške besede *epistrephēin* in *epistrophe*, iz katerega je latinski termin izpeljan.« (ATA, s.v. conversion)

»Besede tvorjene iz osnove *strepho* kažejo in so uporabljene kot glagoli gibanja, prehodnega in neprehodnega. To nakazuje na *strepho*, *apostrepho* in *epistrepho*, ki zajema glavno idejo fizičnega orientalnega gibanja, na splošno usmerjenega na predmet, kot tudi duhovno gibanje človeškega mišljenja naravnost k osebi, stvarni ali določeni ideali. Bolj določeno, *strepho* se primarno uporablja v smislu zamenjati smer, vračanja ali narediti obrat, spremeniti ali spremeniti sebe z specifičnim pomenom premikanja določenih oblik mišljenja, navad in notranjega obnašanja. V tem smislu, v filozofski in Avguštinovi literaturi, *epistrepho* in *epistrophe* – *convertere* in *conversio* – pomeni generalno orientacijo duše k religioznemu ali božanskemu; izražajo tudi smisel spremembe religijske ali filozofske doktrine.« (ATA, s.v. conversion)

Nekatere stvari je potrebno predstaviti objektivno, da lahko razumemo naslednje, ki gradijo na samo osnovi. Poglejmo kaj še pravijo cerkveni očetje in poganska modrost o spreobrnjenju.

»Za cerkvene očete kot tudi za pogansko modrost, je spreobrnjenje osnova in nujnost duhovnega življenja. Kakorkoli, očetje in poganski filozofi upoštevajo zelo različne vire. Tako očetje pravijo, da ima spreobrnjenje popoln smisel v koreninah skrivnostnosti Kristusa in vodi v združitev vsega ustvarjenega v Kristusu; za pogane je ideja osredotočena na 'Popolnost' in 'Eno'.« (ATA, s.v. conversion)

Poganski filozofi govorijo o cilju vračanja samega sebe kot o poti k doseženem preoblikovanju v 'Enem'; kristjani pa razlagajo *epistrophe* kot pot k Bogu, čeprav lahko tudi mislijo začetni proces vračanja duše k sami sebi. Celoten pogled kristjanovega spreobrnjenja je vrnitev k Bogu, Najvišjemu Dobremu, od katerega se je duša oddaljila zaradi greha. Kakorkoli, vrnitev duše k sami sebi je tudi vrnitev k Bogu, ki je zaradi neposlušnosti in greha naredila razdaljo. (ATA, s.v. conversion)

V Izpovedih Avguštin krasno razloži svojo razdaljo od Boga: »Od tod mi je torej prišel opomin, naj se vrnem k sebi. Res sem se vrnil in stopil sem pod tvojim vodstvom v svojo notranjost in zmoget sem, ker si mi ti postal pomočnik. Vstopil sem in videl – kakor je bilo že oko moje duše slabo – ravno nad tem očesom svoje duše, nad svojim umom, nespremenljivo luč; a to ni bila navadna luč, vsemu mesu vidna luč /.../ Ne, to ni bila tista luč, bila je druga, čisto druga kakor vse telesne luči... In preiskoval sem, kaj je greh, in našel da v njem ni biti, pač pa izpačenost volje, ki se je od tebe, Bog, obrnila k najnižjemu, pa meče svoje ostrčje iz sebe in se napihuje navzven.« (Avguštin 1991, 10.16)

Kako je zanimivo, da Avguštin spozna določene stvari v razumu, in je še velikokrat ne obvlada. Lahko bi rekli, da se spreobrnjenje dogaja na več različnih nivojih. To potrjuje naslednji odstavek: »Bog posreduje tako, da duša lahko doseže ločitev od sebe, nagnjenost k slabemu, in se lahko vrne v kraljestvo luči in resnice, zadnji cilj vseh spreobrnjenj. Vsa spreobrnjenja gredo čez tri faze, ki jih lahko opazujemo: obstoječe stanje zmede in nereda, vmesno obdobje krize in končno stanje reda in enotnosti duše.« (ATA, s.v. conversion)

Avguštinovo spreobrnjenje, ki ga opisuje v Izpovedih, je lahko portret vseh spreobrnjenj: »Kako sladko mi je bilo nenadoma pogrešati sladkob nečimrnosti, kakšno veselje, jih je zdaj poditi, ko me je bilo poprej strah, jih izgubiti! Zakaj ti si jih izganjal iz mene, resnična in najslajša sladkost, izganjal si jih in namesto njih sam stopal vame, slajši od vsake slasti, vendar ne mesu in krvi, svetlejši od sleherne luči, vendar bolj skrit kakor najgloblja skrivnost, višji od najvišje časti, vendar ne tistim, ki sami sebe povišujejo. Zdaj je bil moj duh rešen glodajočega častihlepja in lakomnosti, nemirnega sprebegavanja in dražljive mesenosti. In veselo sem čevrjal k tebi, svoji vedrini in bogastvu svojemu, svojemu blagru, Gospodu, svojemu Bogu.« (Avguštin 1991, 9.1)

Ne glede na stiske in preizkušnje, se spreobrnjenje pokaže kot osvobojenje od preteklosti, novo veselje, kot izkušnja prisotnosti Božjega, kot sladko in očarljiva milost. Na koncu lahko vsak reče: vredno je bilo in je, zato da se okuša polnost.

2.4 Zgled svetega Pavla

Naj nam Pavel sam razloži, kaj pravzaprav je prehod starega človeka k novemu.

Zgled sv. Pavla nam na različne načine izpostavlja vsebine, pomembne pri oznanjevanju Kristusa. Pavlov življenjski preobrat kaže naravnost, v katero je poklican vsak kristjan. To je vzpostavitev odnosa s Kristusom na najgloblji, bivanjski ravni, kjer lastnega jaza samega na sebi ne doživlja več, ker v njem živi Kristus. To je življenjski proces, ki ni zaznamovan z nadomestitvijo lastne biti s Kristusovo, ampak s preobratom, preobleko, oz. upodabljanjem lastnega srca, mišljenja in čutenja po Kristusovem. Osebna razsežnost najgloblje biti človeka ostaja, samo nadeti si mora Kristusa oz. zaživeti v Njem. Za ta življenjski proces spreobračanja je po zgledu Pavlove življenjske poti zelo pomembno, da človek kot osebnost deluje skladno in celostno vstopa v odnose ter ne dopušča raznih oblik notranje razdvojenosti, tako tipičnih za današnji čas. Za Kristusa je potrebno celo srce: tako govorijo tudi Pavlova poročila o dogodku pred Damaskom. Ko Pavel ves čas obrača pozornost na Kristusa, pove tudi, kdo je Kristus, ki ga želi oznaniti. (Filipič 2007,416)

Najprej izstopa zelo osebna nota odnosa z Njim, saj je trdno prepričan, da ga je vzljubil in dal življenje zanj. Kristus mu v odrešenjskem dogodku predstavlja nebeškega Očeta in cilj celotne zgodovine odrešenja, ko ga bo priznaval za Gospoda vsak človek. Pavlova dejavnost oznanjevanja se rodi iz najbolj notranjega hrepenenja, da bi na osebno doživeto Kristusovo ljubezen odgovoril z vso intenzivnostjo oz. gorečnostjo in bi dopolnil svoj delež pri Kristusovem trpljenju. To pa pomeni, da spoznanje Kristusove ljubezni, ki mu je bilo zaupano kot zaklad, ne ostaja le zanj samega, ampak ga želi posredovati ljudem. Pri tem je tudi nujno, da sooča razne vrste človeške slabotnosti, po katerih pa se razodeva Kristusova moč. (Filipič 2007, 146)

Oznanjevanje Kristusa je za Pavla nenehno izkušanje preobrazbe, ko v svoji notranjosti doživlja udeležnost v Jezusovem umiranju, da bi se razodelo Njegovo življenje. Začetno vprašanje: kako danes sprejeti Kristusa v svoje življenje in ga posredovati ostalim, ima ob Pavlu en sam odgovor. Kaže nam pot iskrenega, celostnega odnosa do Kristusa, kjer ravno sprejemanje raznih slabotnosti, ki prihajajo od zunaj ali od znotraj človeka, postaja prostor za rast v ljubezni. To ni pot posebnih razodetij, čeprav je bil Pavel tudi z njimi obdarovan, ampak dejavne ljubezni, ki jo je prvi prehodil Kristus, ko se je moč vstajenja razodela v slabotnosti križa. (Filipič 2007, 416)

Torej, če povzamemo, je spreobrnjenje notranja stvarnost, sprememba mišljenja, sprememba v načinu, kako gledamo na stvari. Človek lahko to izkusi že na duševni ravni, nas pa zanima duhovna raven, kjer je prisotnost Boga. Čeprav je človek celota, je včasih potrebna postopna sprememba posameznih ravni.

3. SPREOBRNJENJE, KI DAJE ŽIVLJENJE PREKO TRPLJENJA

Vsaka pot človeka zadane ob zid bolečine. Dobra novica je seveda ta, da je zid premostljiv. Ko se človek sooča s svojo majhnostjo in se spreobrača, kot smo lahko prebirali v prejšnjem poglavju, gre skozi različna obdobja, da postaja boljši. Vsak, ki je živel in je prepričan, da živi najboljše življenje, je slej ko prej prišel do zaključka, da ga tisto življenje ne osrečuje. Ko je bil pri določeni točki in uvidel, da hrepeni po Bogu, so se mu predstave o življenju začele rušiti. Vendar to rušenje je bilo nujno, da je lahko Bog gradil na trdnejših temeljih. Tako gre človek skozi preizkušnje, ki mu povzročajo stiske in trpljenje, pa kljub temu se rodi nekaj novega, lepega, boljšega. Kot smo že večkrat poudarili se spreobrnjenje ne konča s trpljenjem, vendar je izhodiščna točka za strganje starega kvasa v novega. In brez trpljenja ni spreobrnjenja. Ker smo peljali vzporednice spreobrnjenj skozi trpljenje, bi še rada pokazala, kako se lahko to trpljenje kaže v življenju.

Zasledimo več vrst trpljenja, od duhovnega, duševnega in do telesnega. Vsak ima svojo vrsto, vendar je cilj dosežen. Človek je preobražen in lahko nadaljuje z mirnim srcem, to kar mu je dano.

Človek je vedno razpet med življenjem in smrtjo. To je njegova pot, po kateri gre, vendar je njegova odločitev, kakšno življenje bo izbral, po kateri poti bo šel nasproti smrti. Poudarim lahko, da smrt ni nekaj dokončnega, je pa izhodiščni pojem za življenje. Sveto pismo postavlja veliko vprašanj o življenju na splošno in skozi branje določenih odlomkov lahko uvidimo edino resnico, ki govori, kaj je življenje, in o tem, kdo je življenje. Vendar bi se najprej osredotočila na to, kaj o življenju govori Stara zaveza in kaj Nova. Smrt je tukaj vključena zaradi samega življenja, kot njegov konec ali začetek.

3.1 Pojmovanje življenja in smrti v Svetem pismu

Sveto pismo Stare zaveze vedno predpostavlja, da je Bog izvir življenja in gospodar vsega, kar je. Če gledamo na življenje samo biološko, potem je smrt zadnja postaja in naše življenje

dejansko ni imelo smisla. Sveto pismo pa presega biologijo in govori o novi razsežnosti smrti. Življenje pomeni biti v odnosu z drugim in človekov odnos z Bogom pomeni biti z njim. Ker je človek najvišje ustvarjeno bitje, ima sposobnost, da komunicira z Bogom in on z njim. V hebrejskem človeku je bilo globoko zasidrano, da je Bog gospodar življenja, od tod izvira tudi svetost in nedotakljivost samega življenja. Dobro se je pa zavedal tudi končnosti življenja – smrti. (Krašovec 1999, 359)

Nadalje Krašovec govori o času drugega templja, ko je bil kvaliteta življenja merjena po njegovi dolžini. Tukaj se je kazala pravičnost človeka. Vendar je že starozavezni človek ugotovil, da se tisti, ki se loči od Boga, loči tudi od življenja, vendar smrt ni bila v prvotnem Božjem načrtu. Šele z prvim grehom so prišle stiske, trpljenje in žalost. Vendar je tudi ta del življenja obrnil v dobro človeka. (Krašovec 1999, 360)

Stari Hebrejci so bili prepričani, da duša po fizični smrti odpotuje v šeol, to je v deželo senc, brezodnosnosti in odtujenost od Boga. Šele po 6 st. pr. Kr. so začeli gojiti misel na vstajenje. Ta misel je najbolj prihaja v ospredje v času drugega templja, posebej pa v zadnjih dveh stoletjih pred Kristusom. Hebrejska predstava o življenju ni materialna, sicer kaže na Božji blagoslov, vendar ne daje dobrega življenja. Srečno in resnično življenje je zagotavljal mir – šalom (zdravje, varnost, odrešenje) in blagoslov, ki ga je starozavezni človek kazal v petju, plesu, obredih in češčenju Boga Stvarnika. (Krašovec 1999, 360)

Hebrejska predstava o življenju je v dveh pojmih – *nefeš*, ki predstavlja celovitost živeče osebe in *hajim* ki opisuje človekovo življenjsko dobo. Skupaj se prepletata na način, kjer *hajim* povzema življenjsko dobo, je bistvo eksistence v izražanju življenja, čigar subjekt je *nefeš*. Ta človeka vzdržuje čutečega, hrepenečega, molitvenega. Mesto duše, življenja je v človekovi krvi, center pa v srcu, čeprav so po hebrejski teološki razlagi telesa nematerialne narave. Takšna narava kaže na transcendentnost, da je življenje Božji dar. V grškem prevodu Stare zaveze (LXX) se življenje (*hajim*) prevaja s pojmom *zoe*. Če je *hajim* v hebrejskem smislu zavzemal ideal dolgega življenja in življenjsko silo, dobi s prevodom tudi dimenzijo večnega življenja (Job 19,25). (Krašovec 1999, 362)

»LXX v Izaiju loči zemeljsko življenje in prestavi življenje pravičnega z zemlje – za to življenje uporablja pojem *zoe*. S tem gre še za večji odmik od hebrejskega pojma *hajim*, ki

je zajemal le zemeljsko bivanje. Pojmi, ki jih Stara zaveza obravnava pripravljajo temelj na katerem Nova zaveza razvija pojem življenja.« (Krašovec 1999, 362)

V zadnjih stoletjih pred Kristusom je bilo za razmislek o pojmu življenja (večnega, greha, smrti, načina življenja,...) še posebej zaznamujoče obdobje helenizma, ki je zaradi političnih in religioznih vplivov vstopalo v judovski prostor ter vplivalo na terminologijo pojma življenje že v septuaginti, kakor tudi v novozaveznih tekstih. (Krašovec 1999, 363)

Krašovec je mnenja, da je »mnogo vidikov ostalo v Novi, glede na Staro zavezo, nespremenjenih (življenje je resnično, le v odnosu z Bogom, pomen modrosti, pravega vodenja, dar Boga, nedotakljivo, se ne razvija,.../), z dogodkom Jezusa Kristusa pa so bile v pojem življenja vpeljane tudi novosti, predvsem razlika v pojmovanju izvora življenja, o čemer si Stara zaveza ne postavlja toliko vprašanj, način odrešenja, vrednotenje lastnih prizadevanj in zasluženj. Stara zaveza je priča, da si je človek že od nekdaj postavljaj vprašanja, ki se dotikajo življenja, obstoja, njegovega izvora in cilja.« (Krašovec 1999, 364)

Ker življenja ne more biti brez smrti in smrti ne brez življenja, je samo vprašanje človeka, kakšno življenje bo živel in kako bo črpal modrost življenja v umiranju. Nova zaveza presega samo življenje v večnost in kot tako bo rodilo sadove v tuzemskem življenju ali v prihodnjem. Ker pa je človek bitje sedanjosti, je prav, da živi na polno danes in tako vsak dan posebej.

3.2 Življenje v modrosti umiranja

Človek hrepeni po dobrem, po življenju. Žal pa to počne v 'poželjivosti', ki mu prinaša smrt (Rim 7,-13-25). Moč smrti pa sega tako daleč kot sega človekova samozadostnost. Smrti se ne more osvoboditi sam. Šele Kristusova poslušnost vse do smrti na križu je zlomila njeno moč. Postati veren bi lahko torej opisali kot smrt in vstajenje osebnosti (Rim 6,-2-11) oziroma kot novo stvarjenje (2 Kor 5,17; Gal 6,15). Kristjan skuša biti Kristusu »podoben v njegovi smrti«, kajti le tako lahko upa, da pride do vstajenja od mrtvih. Umirati mora vsemu tistemu, kar je služilo smrti v njenem kraljestvu. Umirati mora grehu (Rim 6,11), staremu

človeku (Rim 6,6), mesu s strastmi in poželenji vred, telesu (Rim 8,10), postavi (Gal 2,19). (Cantalamesa 2007, 36)

»Gre za tipično pavlinski paradoks, da se človek izogne smrti samo z umiranjem. Vendar to umiranje, preko katerega se izvrši prehod v življenje, ni osamljeno. Gre za umiranje s Kristusom 'Dobro vemo, da je bil naš stari človek križan z njim vred, da bi bilo telo greha uničeno in da bi mi več ne hlapčevali grehu' (Rim 6,6). Umreti samemu sebi, umreti mesnim delom, pomeni umreti sebičnosti in skupaj s Kristusom vstati v novo življenje. Samo kdor je umrl in je bil s Kristusom pokopan, lahko pričakuje vstajenje od mrtvih 'Gre za to, da spoznam njega in moč njegovega vstajenja ter svoj delež pri njegovem trpljenju, pri tem pa postajam podoben v njegovi smrti, da kako pridem do vstajenja mrtvih' (Flp 3, 10-11).« (Cantalamesa 2007, 36)

P. Marko Rupnik je odlično povzel življenje v modrosti umiranja. Pravi, »da se človek že od nekdanj ubada smrtjo in da ima že komaj rojeni otrok postavljeno svojo zadnjo diagnozo: smrt. Samo vprašanje časa je, kdaj bo umrl. Zato se modrost sooča z vprašanjem, ali je mogoče umreti tako, da bi presegli smrt.« (Rupnik, 2012)

Svetopisemska modrost nam razodeva Božjo ljubezen kot tisto, ki je sposobna rešiti človekovo življenje pred hiranjem in smrtjo. Ljubezen je sposobna narediti iz življenja dar, darovano življenje pa ostane tudi, če umre. Kar je zajeto v ljubezen, je iztrgano iz smrti. Zato umetnost življenja pravzaprav pomeni način umiranja, znati umirati. Umetnost pomeni zaviti svoje življenje v ljubeči dar, ker je s tem življenje iztrgano iz pozabe in zatona. Vse bo minilo, ljubezen in dobrota pa ostaneta. To je modrost in to je umetnost življenja. Tako in tako bom moral umreti, vprašanje je samo, ali bom umrl zavito v ljubezen ali pa bom preprosto samo umrl... Vedeti moram, za kaj "trošim" življenje... (Rupnik, 2012)

Če pomislim, kako živeti s smislom in kako brez njega, je veliko lažja misel, da živim življenje z nekim namenom. In da je na koncu vse osmišljeno in vredno. Pa čeprav je to samo vzgoja otrok ali pisanje diplomske naloge.

3.3 Trpljenje Kristusove duše

Ljudje, ki trpijo in ne vidijo smisla v tem, trpijo še bolj kot tisti, ki trpijo s smislom. Izpostavila bi Jezusovo trpljenje, saj ko pride stiska ali trpljenje, je veliko lažje prebroditi z zavedanjem, da je nekdo trpel zame še preden sem bila. Ko me otroci sprašujejo, zakaj je Jezus moral umreti, odgovorim, da zaradi ljubezni do nas. Hkrati pa se mi še vedno postavljajo vprašanja in mi dajejo nedokončane odgovore. Na koncu se potolažim s tem, da je to Božja skrivnost in da je treba določene stvari sprejeti, ne da bi zato morala imeti razumsko razlago.

Evangeliji in pisma apostola Pavla nam predstavijo Kristusov pasijon in še več. Predstavijo nam veliko odgovorov na naš 'zakaj' ali 'čemu'. Pavel gre še globlje, poskuša nam povedati svoje razloge in dati koristne nasvete. Hkrati pa nas spodbuja k prenovljenemu življenju s svojo modrostjo.

Pisano je, da »Božje skrivnosti pozna samo Božji Duh« (1 Kor 2,11). Kristusovo trpljenje pa je ena izmed najbolj prepadnih izmed Božjih skrivnosti. Samo Duh, ki »je bil v njem« pozna to skrivnost in nihče drug, ne na zemlji ne v nebesih, kajti trpljenje je takšno, da ga ne pozna in o njem ne more govoriti nihče razen človeka, ki ga je pretrpel. Vsakemu drugemu človeku, ki bi to hotel storiti, bi bilo mogoče ugovarjati: »Ali si tisti, ki ga je pretrpel?« Ko trpljenje preide iz dejstva v pojem ali v besedo, ni več trpljenje.

Oznanilo Kristusove smrti, je povzeto in razvito v petem poglavju pisma Rimljanom: »Ko smo bili še slabotni, je Kristus v času, ki je bil za to določen, umrl za brezbožne. Težko namreč, da bi kdo umiral za pravičnega: morda bi si kdo še upal umreti za dobrega. Bog pa izkazuje svojo ljubezen do nas s tem, da je Kristus umrl za nas, ko smo bili še grešniki (Rim 5,6-8).« (Cantalamessa 2007,74)

Trpljenje je tako edinstveno doživljanje bolečine, ali telesne, duševne ali duhovne, kot je edinstven in unikaten sam človek. Jezusovo trpljenje nam predstavlja Pavel v pismu Rimljanom in sporoča, da je del življenja in človeka samega. Poglejmo, kako o tem razmišlja Raniero Cantalamessa v knjigi *Živeti v Kristusu*.

Kako govori apostol o trpljenju v tem besedilu in na splošno v Pismu Rimljanom? Na prvi pogled bi se zdelo, da govori o njem popolnoma objektivno, skorajda od zunaj, kot o neki danosti, ki je pred nami in se povzema v nekaj besed, ki so postale skoraj konvencionalne: »križ«, »smrt«, »kri«. Mi, pravi, smo opravičeni »po njegovi krvi«, spravljani »po smrti Sina« (Rim 5,9 sl), »s krvjo njegovega križa« (Kol 1,20). Kristus »je umrl za brezbožne«, »za nas«, pravi lakonično apostol (Rim 5,6.8), ne da bi se razpisal in razlagal, kako in v kakšnih okoliščinah je umrl in kaj je stala ta smrt njegovo človeško naravo. (Cantalamesa 2007, 74)

Toda tak način govora o trpljenju, z nekakšnim odmikom, je samo navidezen in je posledica suhega sloga kerigme, ki se ga apostol namenoma drži, ko govori o trpljenju. V resnici pa prav on začne odpirati »trdo lupino« dejstev in dogodkov ter osvetljevati najbolj subjektivne in dramatične vidike trpljenja. Malo pozneje zatrdi, da je Bog »obsodil greh v mesu« (razume se, da v Kristusovem mesu) (Rim 8,3) in tako takoj pokaže kakšni so resnični protagonisti in resnični dejavniki trpljenja. Bog, greh in med njima Jezus! Jezus se kaže kot obsojeni, kot prekleti: »Njega, ki ni poznal greha, je zavoljo nas storil za greh, da bi mi postali Božja pravičnost v njem« (2 Kor 5,21). Kristus je sam postal »za nas prekletstvo« (Gal 3,13) razlaga Cantalamessa Pavlove besede. (Cantalamesa 2007,75)

»Te trditve nas nenadoma prenesejo v drugačno perspektivo: odpirajo nova prepadna obzorja o trpljenju. Obstaja trpljenje Kristusove duše, ki je ... duša trpljenja, to je tisto, kar daje trpljenju njegovo edinstveno in presežno vrednost. Drugi so trpeli telesno trpljenje, ki ga je trpel Kristus, in morda še večje. Vsekakor je zanesljivo, da so iz fizičnega vidika bolečine, ki so jih trpeli vsi ljudje skozi vsa stoletja, če jih seštejemo, nekaj večjega od Jezusovih bolečin, medtem ko vsa duševna bolečina in tesnoba ljudi, če ju seštejemo, ne bosta nikoli dosegli trpljenja Odrešenikove duše, še več, v njem sta zaobjeti kot del celote. On je namreč 'v resnici nosil naše bolezni, naložil si je naše bolečine' (Iz 53,4).« (Cantalamesa, 2007, 74-75)

Sicer se strinjam z R. Cantalamesso, »da nismo mi danes prvi, ki to počnemo: svetniki in mistiki – še posebej na zahodu – so v tem stopali pred nami. Ko so v sebi podoživljali Kristusovo trpljenje, so razumeli, ne po poti analize, ampak po poti izkušnje, kaj je bilo Odrešenikovo trpljenje, zato so naši najzanesljivejši vodniki ob odkritju Božje ljubezni, prav

kakor so – kot smo videli – tudi ob odkritju Božje bolečine. Pomagajo nam razumeti, da če je Bog 'brezmejni ocean, brezdanji in brezbrežen', je takšna tudi njegova bolečina.« (Cantalamesa 2007, 77)

Poudariti pa moramo, da trpljenje in smrt ne pomenita konca. Jezus Kristus je vstal in nam dal večno življenje. Zato gremo ponosno naprej.

3.4 Trpljenje človeka očičuje

Ne glede na bolečino, ki jo ob vsem daje človek skozi, je resnica, da ga trpljenje preobraža. Postaja nov, boljši in lepši. Hkrati pa se mu ob trpljenju vedno znova postavljajo vprašanja, tako kot so se ljudem pred nami. Postavlja pa se vprašanje, ali lahko trpljenje človeka tudi razčloveči? Mislim, da ga lahko, vendar samo takrat, ko ne vidi smisla oziroma ne dojema tega, kot nekaj, kar ga vodi k Bogu. Trpljenje samo po sebi nima namena, z Bogom pa lahko gre na globlje. In tudi, če ne daruje svojih stisk Jezusu in ga ne kliče v svojo gnojno jamo, mu ne more pomagati nositi. Jezus je trpel strašne bolečine, pa vendar se je do zadnjega opiral na Boga očeta. Zato je trpljenje v odnosu z Kristusom lažje prenašati kot brez njega.

Človek se z vsem svojim bitjem bori proti trpljenju. Spontano išče lažjo pot skozi življenje. Zaradi tega je rad pripravljen strumno korakati pod taktirko tistih, ki mu obetajo neposredne ugodnosti in ga odvrčajo od njihovih temeljnih lastnih vprašanj – od srečanja s samim seboj in s sočlovekom. Morda bi človekovo strumno korakanje trajalo v nedogled, morda se človek nikoli ne bi srečal s samim seboj in s sočlovekom, morda ne bi začutil neznankega hrepenenja po ljubezni in se nikoli ne bi prav srečal z Bogom, če ne bi vsak dan znova doživljal razočaranja zaradi zagledanosti v brezdušno materijo, če ne bi doživljal poloma ljubezni in se ne bi proti svoji volji zviljal v bolečinah. V neizbežni polarizaciji med dobrim in zlim, med ljubeznijo in sovraštvom, med zvestobo in nezvestobo, med končnim in neskončnim se odloča vprašanje smisel trpljenja in življenja nasploh. (Powell 2000, 137)

Vprašanje trpljenja je vedno vznemirjalo ljudi. Ljudje so vedno iskali neko smiselno razlago trpljenja in bolečin. Gotovo pa je za verujoče trpljenje v osnovi vprašanje vere, vprašanje Boga. Na koncu pa obstanemo pred zidom skrivnosti. Trpljenje zahteva od nas, da ljubimo

skrivnost Boga, ki ga ne moremo povsem doumeti. Zahteva od nas, da se v veri vdamo Bogu, ki ob naši bolečini govori, naj mu zaupamo. Srečanje s trpljenjem je bilo v resnici srečanje z Bogom. Bog nas v trpljenju podpira in nam daje moč, da zdržimo. Od nas pa zahteva zaupanje in vdanost v njegovo voljo. Trpljenje nas spodbuja, da se spremenimo. Bolečina mora biti močna, da nas spravi iz starih tirnic in usmeri v spremembo. Trpljenje nas tudi razkrinka, odstrani naše maske in nas prisili, da postane naš resnični jaz viden. Postanem pristen človek s pristinimi odnosi. (Powell 2000, 139)

3.5 Trpljenje v besedi

Kaj pa pomeni trpljenje v besedi? Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi, da trpeti pomeni: «1. čutiti hude telesne ali duševne bolečine, neugodje (npr. bolnik trpi); 2. prehodno biti deležen kakega negativnega, neugodnega telesnega, gmotnega stanja (npr. trpeti lakoto, pomanjkanje, revščino); 3. biti deležen neugodnega družbenega položaja (npr. trpeti pod tujo oblastjo; trpeti v suženjstvu) ali česa negativnega, neugodnega sploh (npr. trpeti škodo, krivico). (SSKJ V., 1991, 192)

Vendar samega dejstva trpljenja ne moremo skrčiti na nekaj točk, dodamo mu lahko veliko več razsežnosti, saj trpljenje zaobjema slehernega človeka na njemu lasten način.

Henry Nouwen pravi, da je bolečina »izkušnja, da ne dobiš tistega, kar najbolj potrebuješ. Kraj praznine, kjer pekoče žge odsotnost ljubezni, ki si jo najbolj želiš ... Zato je stare bolečine, navezanosti in želje, ki so ti včasih toliko pomenile, treba pokopati.« (Nouwen 2000, 27)

Michel Quoist govori o dveh vrstah trpljenja. O trpljenju, ki je vpisano v naravo in je boleča skrivnost (zgodba Adama in Eve ter padec v raj in posledice) in o trpljenju, ki so ga temu dodali ljudje in ga z grehom (žalitvami, zlobnimi besedami, s pomanjkanjem ljubezni v družini) dodajajo vsak dan. (Quoist 1971, 67)

»Kristjan, ki ima vero in je spoznal Kristusov odrešenjski nauk, se lažje bojuje zoper zlo, ki ga povzroča človek ali zoper težave, ki izhajajo iz samega telesa, ki so v njem. To so lahko

duševne stiske, ki so pogosto veliko težje, kot pa bolezni ali druge nevšečnosti. Ker je človek telo, duša in duh, je vse kar se dogaja v njem v odvisnosti enega od drugega. Kadar človek spozna smisel vsega trpljenja, ki ga doživlja, mu je breme trpljenja olajšano in mu more biti v veliko korist. Tudi tedaj, ko se človeku izteka zemeljsko življenje, ima kristjan veliko tolažbo v velikonočni skrivnosti, ki mu daje upanje ali celo zagotovilo vstajenja in večnega življenja.« (Zelič 1995, 13)

Papež Janez Pavel II. pravi v apostolskem pismu o odrešenjskem trpljenju: »Samo na sebi je trpljenje izkustvo zla, vendar je Kristus iz tega naredil najtrdnejšo podlago za dokončno dobro, to se pravi, za dobro večnega zveličanja«. (CD o odrešenjskem trpljenju 1984, 31)

Krašovec razlaga, da nam izkustvo neizbežnosti trpljenja in srečanja z zablodami v razlaganju trpljenja postopno odpira oči v očiščujoče globine trpljenja. Ta pot življenjskega izkustva je Božja vzgoja, ki človeka usposablja za vero. Vera je možna in postane osrečujoča šele takrat, ko se sesujejo človekove utvare in odpadejo njegove maske. Morda mora grebsti v prahu ponižanja, da lahko zasliši Božji glas v vsej njegovi pristnosti. Takrat, ko niže sploh ni mogoče pasti in sovražnik samo še čaka na podpis predaje, dobimo pravi pogum za pot navzgor k svetlobi. Takrat uvidimo, da evangelij, ki govori o križanem Kristusu, ni utvara, temveč najbolj stvarna in edina prava pot k polnosti bivanja. (Krašovec 1999, 552)

Prav zaradi svojega skrajnega realizma nas evangelij lahko prečisti do zadnjega vlakna. Iz nesmiselnega bega pred svojimi lastnimi mejami nas lahko usmeri v Božjo svetlobo, ki sveti v temni in nepregledni goščavi. Takrat se nam zdi čisto blizu, čeprav je v resnici zelo daleč. Tako so doživljali Božjo svetlobo hebrejski verniki, ki so jih slutnja smrti, neznosne bolezni, pomanjkanje in neusmiljeni sovražniki potisnili k tлом. Takrat so jim uhajale iz ust tožbe, kakor je tožba z začetka Psalma 22: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?«

Toda svetloba Božje navzočnosti jim je narekovala hvalospev Bogu rešitelju, kakršnega srečamo na koncu istega psalma: »Moja duša bo njemu živela, moj zarod bo njemu služil, pripovedoval bo o Gospodu prihodnjemu rodu in oznanjal bo njegovo pravičnost ljudstvu, ki se bo še rodilo. To je storil Gospod!« (Krašovec 2000, 280)

3.6 Smisel trpljenja

Vsak, ki se sooča s trpljenjem, se sprašuje, zakaj in kako preživeti dano preizkušnjo. Po naporni hoji iskanja, človek vendarle lahko pride do smisla oziroma osmisli svoje umanjkanje dobrega. Tukaj bi podala primer znanega psihologa in utemeljitelja logoterapije Viktorja Frankla, ki je poskušal dati trpljenju smisel na podlagi psihologije in filozofije. Vendar bo v ospredju on sam in njegova izkušnja preživetja ter iskanja smisla v taborišču.

Kot Jud je v času tretjega rajha v koncentracijskem taborišču sam doživel, da so preživeli ljudje, ki so zmogli svoje trpljenje osmisliti. Kdor se je predal, ni imel možnosti za preživetje. »Medtem ko je Frankl s svojimi sojetniki sredi hude zime s cepinom in lopato kopal po zamrznjeni zemlji, da bi izkopal jarek, in so ga vojaki vedno znova zmerjali, je mislil na svojo ženo in se z njo v duhu pogovarjal. Pri tem je doživel, da je ljubezen njegovemu življenju dala zadnji smisel: 'Zdaj dojemam smisel poslednjega in najbolj skrajnega, kar ima povedati človeško pesnjenje in mišljenje in – verovanje: odrešitev po ljubezni in v ljubezni! Dojemam, da lahko človek, če mu na svetu ne preostane nič drugega, postane blažen – pa četudi zgolj za nekaj trenutkov – v notranjosti predan podobi ljubljenega človeka. V najbolj žalostnih skrajnih položajih, kjer se ne more uresničiti s kakšnim dosežkom, v položaju, v katerem je lahko njegov edini dosežek v tem, da vzravnano trpi, v takšnem položaju se more človek izpolniti v ljubečem zrenju, v kontemplaciji duhovne podobe ljubljene osebe, ki jo nosi v sebi'«. (Frankl 2005, 169)

Skozi vsa ta življenjska pričevanja, razberemo, da se na poti življenja borimo vsak dan znova. Da je vsak dan nov izziv za odnose, odločitev za dobro. Smisel mora torej najti vsak sam v sebi. Četudi je človeku vse odvzeto, mu ostane notranja svoboda, s katero ima na voljo osmisliti svoj zakaj.

Ko osmislimo trpljenje, lahko rečemo, da je bilo vredno, ker smo iz tega prišli preobraženi. Vzparednico lahko damo iz narave. Ko damo najmanjše seme v zemljo, ga zakopamo, pognojimo in ostane v temni zemlji brez svetlobe. Počasi ga zalivamo in seme, zaradi svoje narave, začne počasi poganjati nad zemljo, torej proti svetlobi. Na koncu zraste v tisto, kar je namenjeno. Vendar če nima pogoje za rast, bo težko izpolnilo svoj namen. Tako je s človekom. Ko v svojem zablodelem umu in življenju sprevidi, da ga kliče nekaj več, se mora

preobraziti. Ko je že dovolj 'pognojen', je pripravljen iti proti Luči, s pogojem Božjega dežja in milosti. Da opusti staro in je pripravljen na novo življenje.

4. GREH KOT NERESNICA IN OPREDELITEV GREHA V SVETEM PISMU

Kaj se pa dogaja s človekom, ki ima vest tako otopelo, da se sploh ne zaveda grešnosti svojih dejanj? Kaj pravzaprav je greh? Ali nam naša lastna slaba nagnjenja in dejanja povzročajo trpljenje? Ali so posledice dobre za našo izgradnjo kljub bolečini? Skozi Sveto pismo vidimo, da Bog vzgaja na različne načine. Vsekakor pa grešnik ne razume zakaj so določene stvari potrebne v tistem trenutku in smisel kazni ali posledice dojame šele čez nekaj časa.

Ker je človek grešen in ga greh spravlja v neželjeno situacijo, prihaja velikokrat do točke, ko se ustavi in ugotovi, da v tem ni sreče. Takrat začne razmišljati v drugo stran in takrat se začne dogajati spreobrnjenje. Če ne bi bilo greha, tudi trpljenja ne bi bilo in ne spreobrnjenj. Takrat bi živeli v popolnem svetu. Vendar, ker smo v realnem življenju, ker grešimo, ker si nakopljemo blato in jamo, ker smo ranjeni in delamo stvari, ki jih drugače ne bi, nam je to priložnost na nekaj novega in boljšega. Zato bi želela v tem poglavju opredeliti pojem greha in ga prikazati kot glavnega 'krivca' trpljenja in spreobrnjenja.

4.1 Kaj je greh?

Greh je možno opredeliti kot svobodno hoteno nepravilno ravnanje – v mislih, besedah in dejanjih ali opustitvah. Nepravilnosti človekovega ravnanja pa se meri v njegovih čisto konkretnih odnosih do soljudi, do sveta in do Boga. Kadar greši deluje iz svoje notranjosti, a tedaj ni več on sam je ne-resničen, kot hinavec nosi masko namesto obličja. Njegov jaz je kot celota neresničen. Toda človek ni nikoli v polnosti grešnik ampak je tudi grešnik, živi v neskladju s samim seboj, je zaznamovan z neresničnostjo in ko doumemo to razsežnost greha, spoznamo njegovo rušilno moč. (Štrukelj 2000, 29)

»Klasična opredelitev greha je, da je odvrnitev od Boga in obrnitev k stvarim, je nepokorščina božji postavi, odpor zoper Boga in njegove zapovedi, nepokorščina njegovim svetim volji, ki ogroža celo usodo tistega, ki se zanjo odloči, je zaprtje pred dialogom z Bogom in nasprotovanje odrešenjski zgodovini.« (KKC 953)

Štrukelj še razlaga, da je greh dejstvo in cela zgodovina odrešenja je zgodovina grešnega človeka in Boga, ki grehe odpušča in kliče človeka k spreobrnjenju. To priznavajo preko Pavla, Janeza do drugega vatikanskega koncila. Štrukelj razlaga, da je Gospod ustanovil zakramenta sprave in pokore, da bi pomagal človeku v njegovem boju z grehom. Pri tem gre za resnično odrešitev ne za prekrivanje naših grehov z zaslugami Jezusa Kristusa. Pri tej osvoboditvi gre za odpuščanje, ki preoblikuje človeka od znotraj in od zunaj in po njem človek deleži na neizrekljivem božjem življenju in ga usposablja za izpolnjevanje Kristusove zapovedi ljubezni. »Skrivnost greha moremo doumeti le v luči božje besede in vere, ki deležnost pri poznanju Boga, Jezusa Kristusa, ki je edini poznavalec najgloblje resničnosti in tragičnosti greha.« (Štrukelj 2000, 34)

4.2 Pojmovanje greha v Stari zavezi

V Stari zavezi opazimo različna pojmovanja greha. Jahvist ga pojmuje kot prešuštvo, izdajstvo, nezvestobo Bogu in njegovi ljubezni, kot malikovanje, kot težnjo, da človek zasede božje mesto. Posledice trpi najprej človek sam, kot strah božji in sram pred Bogom. V modrostni literaturi ima greh bolj univerzalen pomen in ga najdemo predvsem v človekovi notranjosti. V Psalmih prehajajo od greha k odnosu grešnika z Bogom. Za odpuščanje je potrebna poleg Božjega usmiljenja tudi izpoved vere. Preroki še bolj poudarjajo božjo pobudo pri odpuščanju, ter pomembnost Svetega Duha. Odpuščanje je delo duha, kar je znamenje mesijanskih časov v katerem bo greh v polnosti odpravljen. (Štrukelj 2000, 36)

4.3 Pojmovanje greha v Novi zavezi

Avtor nadaljuje, da je v Novi zavezi greh pojmovan kot dopustitev satanu, da napolni tvoje srce, laganje Svetemu Duhu, razžalitev osebnega Boga. Temeljna grešnost je odklanjanje Jezusa Kristusa. Ločijo dve stopnji greha; tisti, ki vodi v smrt in tisti ki ne. Pavel poudarja vesoljno razsežnost greha, ki se je začel s prvim Adamom in bo popolnoma uničen ob drugemu Adamu, pri vsem tem, pa da več poudarka na milost. Odpuščanje v Novi zavezi je povezano z božjim odpuščanjem, ki je vedno na začetku- kot usmiljena ljubezen in s

človekovim spreobrnjenjem, ki mu sledi zavest greha in tragičnega položaja. Na božjo pobudo mora človek odgovoriti z iskrenim kesanjem in pokoro. (Štrukelj 2000, 38)

Greh je povsem svobodna, osebna in odgovorna odločitev posameznika. Čeprav sv. Pavel poudarja človekovo svobodno voljo se zaveda tudi moči greha. Človek z grehom zavestno nasprotuje svoji najgloblji naravnosti na Boga in na dovršitev v njemu, s tem nasprotuje tudi samemu sebi, se uničuje.

»Vertikalna razsežnost greha je v tem, da se človek zapre dialogu z Bogom, da ne priznava svoje ustvarjenosti in s tem božanskega gospostva. Je ošabna drža pred Bogom, ki je čista ljubezen in ima kot taka pravico zahtevati v odgovor človekovo ljubezen. Greh pa ni le žalitev Boga ampak prizadene vse ljudi ne samo občestvo vernih pač pa tudi ne verne in na koncu je tudi celotno stvarstvo prizadeto s tem; to imenujemo horizontalna razsežnost greha.« (Štrukelj 2000, 40)

4.4 Odgovor na greh

Na dejstvo greha pa odgovarja Bog s svojo dobrotljivostjo in pripravljenostjo odpuščanja. Ta njegova usmiljenost je izraz Ljubezni in tudi kazni niso imele namen popolnega uničenja ljudi, pač pa so nekakšen klic k spreobrnjenju in vrnitvi na pravo pot. Vendar pa samo spreobrnjenje ni dovolj, potrebna je pokora s katero grešnik odpravi, s pomočjo milosti, posledice greha, ki so v njem ostale. Te posledice pa so mu tudi v opomin. (Štrukelj 2000, 44)

Odpuščanje, ljubezen, prijateljstvo, sprejemanje – vse to je naša rešitev, ki nam jo daje Bog v zakramentih cerkvenega življenja. Uresničujemo pa jih v odnosih do svojih bližnjih, kajti tudi odnosi so tisti, ki naše prestopke in rane ozdravljajo.

Sveto pismo razlaga, da smo Kristusovo daritvijo odrešeni. Tudi če je človek oddaljen od Boga, je na nek način že odrešen. Vendar mu to ne prinaša polnosti. Polnost mu prinaša sodelovanje z Božjo milostjo in je vedno znova povabljen k odnosu z Njim. Najlepše pri vsem tem je, da kljub zgrešenemu ali grešnemu življenju, imamo vedno možnost, da se

obrnemo Nanj. Bog računa na naše grehe in prestopke in boli ga samo to, da ga takrat potisnemo na stran. Torej, da se ne vrnemo v njegovo naročje. Bog vzgaja na različne načine, vsakega na svoj način. Ko pride do trpljenja, vemo, da je to edini in pravi način, da se obrnemo k Njemu. Čeprav je težko, nam daje v potrebnih trenutkih dovolj milosti in moči, da zdržimo. »Vse zmorem v Njem, ki mi daje moč« je zapisal Pavel. (Flp 4,13)

Če povzamemo, je greh tisti, ki nas oddaljuje od Boga in nam povzroča takšno ali drugačno trpljenje. Jezus Kristus je pa tisti, ki je to vzel vse na sebe na križu in nam omogočil novo življenje. Lahko bi rekli, da je trpljenje neke vrste milost in potrebno, da se soočimo s samim seboj ter da se lahko vrnemo k Izviru. Ko se tega zavemo, nas čaka spreobrnjenje in veselje, ki ga zemeljsko življenje ne more dati. Samo pustiti moramo, da nas odkrije in mi Njega ter postrga stari kvas iz nas.

5. SVOBODA IN RESNICA

Lahko bi rekli, da se svoboda in resnica ne moreta izključevati. V notranjosti človeka se to dvoje prepleta, saj mu postavlja vprašanja, kaj pravzaprav je svoboda in kaj resnica. Kolikor smo se sklicevali na Pavla, smo lahko ugotovili, da svoboda prihaja od Kristusa in da je resnica On sam, ne glede v kakšnih okoliščinah se nahajam. Spreobrnjenje pa ni možno brez resnice in svobode. Resnica nastopi takrat, ko se zavemo sebe in si dovolimo kritiko, da se izboljšamo. Svoboda pa prihaja s spreobrnjenjem z lahkoto, saj so takrat določene stvari že ozdravljene in se ne čutimo ogrožene v določenih situacijah. Postajamo resničen in svoboden človek. Samo človek, ki diha resnico in postaja ob njej svoboden, je Božji. Poglejmo, kaj pravi okrožnica o resnici in svobodi.

»Bog je resnica. Kdor išče resnico, išče Boga, naj se tega zave ali ne.« (Stein 2004, 67)

Po krščanski veri in nauku Cerkve »samo svoboda, ki se podreja resnici, vodi človeško osebo k njenemu resničnemu blagru. Človekov blagor je ostati v resnici in vršiti resnico.« (VS 1994, 78)

»Razumsko razmišljanje in vsakodnevna izkušnja dokazujeta slabost, s katero je zaznamovana človeška svoboda. Je to resnična, toda omejena svoboda: svojega absolutnega in brezpogojnega izhodišča nima sama v sebi, ampak v bivanju, znotraj katerega obstaja in ki je zanjo hkrati meja in možnost. To je svoboda ustvarjenega bitja, se pravi podarjena svoboda, ki jo je treba sprejeto kot seme ter odgovorno delati na tem, da dozori. Je sestavni del tiste ustvarjalne božje podobe, ki utemeljuje dostojanstvo osebe: v njej odmeva prvotna poklicanost, s katero Stvarnik kliče človeka k temu, kar je resnično Dobro, in še več, s Kristusovim razodetjem ga kliče k temu, da po deležnosti samega božjega življenja vstopi prijateljstvo z njim. Svoboda je hkrati neodtuljiva posest samega sebe in vesoljna odprtost k vsakemu bivajočemu s tem, da gre iz sebe, da bi spoznal in ljubil drugega. Svoboda se torej zakoreninja v resnici o človeku in teži k občestvu.« (VS 1994, 79)

»Razum in izkušnja govorita ne samo o slabotnosti človeške svobode, ampak tudi o njeni drami. Človek odkriva, da je njegova svoboda na skrivnosten način nagnjena k izdajstvu

zoper odprtosti za Resnično in za Dobro in da prepogosto dejansko rajši izbere končne, omejene in minljive dobrine. Še več, v zmotah in negativnih izbirah zazna človek izvor radikalnega upora, ki ga napeljuje k odklanjanju Resnice in Dobrega, da bi se povzdignil za absolutno počelo samega sebe 'Bosta kakor Bog' (1 Mz 3,5). Svoboda je torej potrebna osvobojenja. Kristus je njen osvoboditelj 'osvobodil nas je, da bi bili svobodni' (Gal 5,1).« (VS 1994, 79)

Nadalje odkriva Jezus s samim svojim bivanjem in ne le z besedami, da se svoboda uresničuje v ljubezni, to je podarjanju samega sebe. Jezus je torej živa in v osebi povzeta sinteza popolne svobode in brezpogojne pokorščine božji volji. Njegovo križano telo je popolno razodetje nerazdružljive vezi med svobodo in resnico, tako kakor je njegovo vstajenje od mrtvih največje povišanje rodovitnosti in odrešujoče moči svobode, živete v resnici. (VS 1993, 80)

Svoboda ni samo pojem, ampak je stvarnost v človekovem bivanju. Svoboda ne omejuje, je brezmejna, predvsem v človekovi notranjosti, zato je človek tudi odgovoren za svoje svobodno delovanje.

5.1 Človek, svoboden si!

Človek se vedno sprašuje, kje je zdaj svoboda, o kateri govorijo. Vendar pa se ne zaveda dejstva, da je svoboda v njem samem, v njegovih odločitvah in novih priložnosti za dobro. Skozi to poglavje želim pokazati to neizmerno notranjo svobodo, ki nam jo daje Bog, čeprav je vedno ne prepoznamo kot nekaj lahkega ali enostavnega. S tem je povezana tudi odgovornost, ki nam jo daje svoboda. Zavedati pa se moramo tudi, da je notranja drža, tista, ki nas spodbuja v svobodi in njeni odgovornosti.

Najprej bi izpostavila dejstvo, da smo se rodili v določeno družino, z določenim spolom, s sestrami in brati, ki si jih nismo izbrali, da imamo ime in svoj karakter, s katerim se udeležujemo v življenju. Vsemu temu ne moremo reči svoboda, prej nek determinizem, ki nas določa. Vendar človek je tudi duhovno bitje in lahko gre čez meje in si postavi večji izziv. In ko tako raziskujemo, nas jezuit Henri Boulad spodbuja: »Ne iščimo svobode na

stopnji determinizmov, v njih ali sredi med njim, dvignimo se raje eno stopnjo višje! Povzpni se nad naše omejitve in določenosti, kajti svoboda obstaja in deluje visoko nad nami, na drugi stopnji, saj pripada drugemu redu.« (Boulad 1992, 11)

Za vsako dejanje in za vsako opustitev dejanja lahko imam prepričljive razloge. Bistvenega pomena pa je trenutek svobodne volje.

»Svobodne volje ne morem dokazati, temveč se sama dokazuje. Nihče ne more dokazati svobode. Toda eno je možno: v trenutku dejanja, za katerega sem se odločil, se zavedam svoje odgovornosti za posledice, ki si jih lahko predstavljam. Tako zavestno doživljam svobodo.« (Boulad 1992, 12)

Avtor pravi, da svoboda ni v tem, da se izognem determinizmu, temveč da ga sprejemem in se zavestno z njim strinjam. »Svoboda je tam, kjer se srečajo vse determinante – na stičišču, kjer se križajo vse črte. Takrat opravi popolnoma svobodno človeško dejanje, ker sem sposoben sprejeti vse v sebi in okrog sebe, kar se mi upira. Kdor beži, ni svoboden! Svoboden je tisti, ki sprejema vse, kar je – kar ima ali česar nima – in se postavi nad vse.« (Boulad 1992, 12)

Notranja svoboda je temeljni pojem krščanskega življenja. Phillippe pravi zelo preprosto: »Vsak kristjan lahko spozna, kako ima v še tako neugodnih okoliščinah v sebi prostor svobode, ki mu ga nihče ne more odvzeti, saj je Bog njegov vir in porok. Kajti če bo znal razviti ta prostor svobode v sebi, ga kljub takšnemu in drugačnemu trpljenju nič ne bo moglo streti.« (Phillippe 2012, 10)

Zavedamo se, da je Bog navzoč v nas samih. »Skrit v notranjosti naše svobode in naših mnogoterih možnosti izbire čaka kot bitje, ki nas hoče pripeljati k pravilni odločitvi. Tu se razodeva Bog. /.../ Ničesar nam ni treba pričakovati od »zunaj« ali »od znotraj«, kajti vsaj dogodek gre najprej skozi človekovi srce, kjer vzkali in dozori, potem skozi naš razum, kjer se udejanji, nato pa še skozi naše roke, s katerim ga oblikujemo in ga postavimo na svet. Naš način življenja je obenem nenehno oblikovanje sveta.« (Boulad 1992, 71)

Ko se tako človek tako preda Bogu, da ga spremeni po svoji zamisli, »se bo spremenil pogled in občutil bo najvišjo in najbolj plemenito svobodo svojega življenja. Občutil bo ljubezensko moč Boga v najglobljem jedru svojega bitja, kjer sodelujeta duh in svoboda, Bog in tvoj pravi jaz – in občutil bo to enotnost. Zdaj bo lahko svet spreminjal kot soustvarjalec, kajti z Bogom zares spreminja svoje življenje.« (Boulad 1992, 73)

Zame pomeni svoboda to, da si upam biti – to, kar sem, tako v družini, kot med prijatelji ali tujci. Z vsemi mojimi napakami, slabostmi in prav tako tudi z vsem dobrim, kar premorem. Tako kot je zapisala Alenka Rebula: »Svoboda je to, da si upam doživljati, kar čutim.« (Rebula 2011)

5.2 Novo srce

S tem, ko se človek preobraža in postaja svoboden v duhu, dobiva tudi novo notranjost, novo srce, Kristus dela vse novo. Takšen preobražen človek gre naprej z novim pogledom. Ko človek doživi spreobrnjenje, postaja nov človek. Postane dedič nebeškega kraljestva, dobi novo notranjost in začne razmišljati z novim pogledom na svet. In novo srce, ki ga pridobi, lahko premika gore... če ne gore, pa vsaj odnose, ki so mu vedno v izziv. Pa pogledjmo, česa vse se lahko dotakne novo srce.

Kristusov duh, ki pride v vernika po zakramentih, Besedi in vseh drugih sredstvih, ki jih ima na razpolago, je – kolikor ga verujoči sprejme in z njim sodeluje – končno sposoben spremeniti to notranje stanje, ki ga postava ni mogla spremeniti. Do tega pride takole: »Dober človek živi 'zase', to je pod vladavino greha, se mu Bog neizogibno kaže kot nasprotnik in kot ovira. Med njim in Bogom je gluho sovraštvo, ki ga postava samo osvetljuje. Človek 'poželi', hoče nekatere stvari, Bog pa je tisti, ki mu s pomočjo svojih zapovedi zapira pot in nasprotuje njegovim željam s svojimi: 'Moraš' in 'ne smeš'. Pavel pravi: 'Meseno mišljenje je sovraštvo do Boga, ker se ne podreja Božji postavi' (Rim 8,7).« (Cantalamesa 2007, 173)

Stari človek je v uporabi zoper svojega Stvarnika in če bi mogel, bi celo hotel, da stvarnika ne bi bilo. Zadošča, da nam – po naši krivdi ali zaradi nasprotovanja ali zaradi preprostega

Božjega dopuščanja – včasih umanjka občutje Božje navzočnosti, in že bomo odkrili, da v sebi občutimo samo jezo in uporništvu in celo fronto sovražnosti do Boga in do bratov, ki se dviguje iz starodavne korenine našega greha, dokler nam ne zatemni duha in ne povzroči, da se začnemo bati sami sebe. (Cantalamesa 2007, 175)

»Ko Sveti Duh pride in prevzame posest nad srcem, pride do spremembe. Če je prej človek nosil na dnu srca vtisnjeno 'gluho zagrenjenost zoper Boga', zdaj pride k njemu Duh od Boga, potrди mu, da mu je Bog resnično naklonjen in dobrohoten, da je njegov zaveznik in ne sovražnik. Pred očmi mu postavi vse, kar je bil Bog sposoben storiti zanj, predvsem pa, da svojega Sina ni prihranil zase. Duh prinaša v človekovo srce 'Božjo ljubezen' (Rim 5,5). Tako v njem prebujata nekakšnega drugega človeka, ki ljubi Boga in rad dela stvari, ki mu jih Bog zapoveduje. Sicer pa se Bog ne omejuje na to, da bi mu zapovedoval, kaj naj dela ali ne dela, ampak on sam dela z njim in v njem stvari, ki mu jih zapoveduje. Nova zapoved, ki je Duh, je precej več kakor 'označitev' volje. Je 'dejanje', živo in dejavno počelo. Nova postava je novo življenje. Zato je veliko pogostejše kakor postava imenovano milost: 'Niste pod postavo, ampak pod milostjo.' (Rim 6,14)« (Cantalamesa 2007, 174-175)

Toda kako konkretno deluje ta nova postava, ki je Duh in ki se v nekem smislu mora imenovati 'postava'? Deluje prek ljubezni! Nova postava ni nič drugega kakor to, kar Jezus imenuje 'nova zapoved'. Sveti Duh je napisal novo postavo v naša srca, tako da je vanje vlijl ljubezen: »Božja ljubezen je bila izlita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan« (Rim 5,5). Ta ljubezen je ljubezen, s katero Bog ljubi nas in s katero povzroča, da mi ljubimo njega in bližnjega. Je nova sposobnost ljubiti. Ljubezen je znamenje in razodevalec novega življenja, ki ga prinaša Duh. Janez piše: »Mi vemo, da smo prešli iz smrti v življenje, ker brate ljubimo.« (1 Jn 3,14) (Cantalamesa 2007, 178)

Kdor pristopi k evangeliju s človeško miselnostjo, doživi nesmisel, da naredi iz ljubezni 'zapoved'. Kakšna ljubezen pa je to, ugovarjajo, če ni svobodna, ampak zapovedana?

»Odgovor je, da obstajata dva načina, po katerih lahko človek nekaj stori ali tudi ne: s prisilo ali zaradi privlačnosti. Postava nas k temu priteguje na prvi način, s prisilo, z grožnjo kazni. Ljubezen pa nas k temu nagiba na drugi način, s privlačnostjo. Vsakogar namreč privlači to, kar ljubi, ne da bi utrpel kakšno prisilo od zunaj. Pokaži otroku orehe in videl boš, kako se

bo pognal, da bi jih zagrabil. Kdo ga potiska? Nihče, privlači ga predmet njegove želje. Pokaži Dobri duši, ki jo žeja po resnici, in pognala se bo k njemu. Kdo jo potiska? Nihče, privlači jo njena želja. Ljubezen je kot 'teža' duše, ki priteguje k predmetu lastnega užitka, v katerem zna najti svoj počitek.« (Avguštin 1991, 9) V tem smislu je Sveti Duh – konkretno, ljubezen – 'postava', 'zapoved'.

V kristjanu ustvarja dinamizem, ki ga vodi k temu, da dela vse, kar Bog hoče, spontano, ne da bi na to sploh moral misliti, ker je sprejel Božjo voljo za svojo in ljubi vse, kar ljubi Bog. Ljubezen črpa Božjo voljo prav pri njenem izviru. V Duhu črpa živo Božjo voljo. Dogodi se kakor pri »zaljubljenosti«, ko nas prevzame ljubezen in vse delamo z veseljem, spontano, ne iz navade ali iz preračunljivosti. (Cantalamesa 2007, 178)

»Kdor ljubi, leti, teče, veseli se, svoboden je in nič več ga ne more zadržati ... Pogosto ljubezen ne pozna meje, ampak se razplamti onkraj vsake meje. Ljubezen ne občuti teže, ne skrbi je za napor, hotela bi storiti več od tega, kar more. Ne navaja izgovora, da nekaj ni mogoče. Ljubezen se čuti sposobna storiti kar koli in marsikaj stori in v tem tudi uspe, medtem ko človek, ki ne ljubi, izgubi moč in se preda.« (Tomaž Kempčan, *Hoja za Kristusom*, III, 5)

Rekli bi lahko, da živeti pod milostjo, pod vladavino novega zakona Duha, pomeni, da živimo kot »zaljubljeni«, to je ljudje, ki jih nosi ljubezen. Isto razliko, ki jo v ritmu človeškega življenja in v razmerju med dvema ustvarjeninama ustvarja zaljubljenost, ustvarja v razmerju med človekom in Bogom prihod Svetega Duha. (Cantalamesa 2007, 179)

V resnici nam je zapoved ljubezni zapisana v jedru srca, vendar zaradi svoje ranjenosti in obremenjenosti, tega jedra ne znamo oživeti. Kot smo videli, nam trpljenje očisti marsikatero stvar v nas in verjetno nam s tem da lažji dostop do tega, po čemer hrepeni vsaj izmed nas. Da ljubi in da je ljubljen. In s tem nam Bog ustvarja novo srce.

Samo Bog lahko razreši naše stiske in ozdravi rane. Ker smo zaradi greha obremenjeni, tega ne moremo videti. Kristus pa nam je dal sveto spoved, kjer lahko marsikaj damo na plan. Ko skozi molitev razmišljamo o Božji ljubezni, nas ta ozdravlja. Ker se počasi razorožimo, nas

čaka spreobrnjenje v resnici in svobodi. Vsi Božji dejavniki in seveda človeški z vidika pripravljenosti se pustiti voditi, so pomembni za naše spreobrnjenje. Tako brez Svetega duha, zakramentov in svete maše, ne bi zmogli doseči polnosti v Bogu. Bog je položil temelje ljubezni v naša srca, v nas same, zato se moramo sprostiti on Njem, da nam pokaže pravo pot do te zasidrane ljubezni. Kljub grehu, bo človek zmeraj hrepenel po presežnemu. Konec koncev nas je On ustvaril in v nas položil ljubezen z razlogom. Na nas pa je, da to iščemo in ob tem postajamo preobražen človek v Kristusu.

5.3 Upanje v luči vstajenja

Glavne krščanske kreposti so vera, upanje in ljubezen. Te dajejo kristjanu polet in moč za življenje, v katerega je poklican. Seveda pa ne moremo prezreti, da je največja od teh ljubezen. (1 Kor 13,13) Dotaknila pa bi se predvsem upanja, saj le-to predstavlja, da ne obupamo pod težo preizkušenj.

Apostol na začetku pokaže, da iz Kristusove velikonočne skrivnosti vznikajo tri Božje kreposti: vera, upanje in ljubezen: »Ker smo torej opravičeni iz vere, živimo v miru z Bogom ... in se ponášamo z upanjem na Božjo slavo ... Upanje pa ne osramoti, ker je Božja ljubezen izlita v naša srca.« (Rim 5, 1-5)

Od treh božjih kreposti Prvo Petrovo pismo na poseben način postavlja v razmerje z vstajenjem upanje in pravi, da »nas je v svojem velikem usmiljenju Bog Oče po vstajenju Jezusa Kristusa od mrtvih prerodil za živo upanje.« (1 Pt 1,3)

Ko je torej Oče obudil Jezusa, nam torej ni dal samo »zanesljivega dokaza« o njem, ampak tudi »živo upanje«. Vstajenje ni samo razlog, ki utemeljuje resničnost krščanstva, ampak tudi sila, ki od znotraj hrani njegovo upanje. Velika noč je rojstni dan krščanskega upanja. Beseda »upanje« je v Jezusovem oznanjevanju odsotna. Evangeliji poročajo o številnih njegovih izrekih o veri in ljubezni, nobenega pa ni o upanju. (Cantalamessa 2007, 117)

Pač pa vidimo, da po Veliki noči v oznanjevanju apostolov dobesečno eksplodirata ideja in občutje upanja, ki se postavi poleg vere in ljubezni kot ena od treh sestavin novega

krščanskega bivanja (1 Kor 13,13). Bog sam je opredeljen kot »Bog upanja« (Rim 15,13). In razumemo tudi, zakaj je tako. Ko je Kristus vstal, je odpečatil sam vir upanja, ustvaril je predmet božjega upanja, namreč življenje z Bogom tudi po smrti. Kar je v Stari zavezi uvidelo in želelo samo nekaj psalmov, namreč da »bi bili večno z Bogom« (Ps 73,23), »da bi se nasičevali s polnostjo veselja pred njegovim obličjem« (Ps 16,11), je zdaj postalo resničnost v Kristusu. Odprl je razpoko v strahovitem zidu smrti in skozi njo lahko vsi gredo za njim. (Cantalamessa 2007, 117)

Tako lahko odpremo srce za živo upanje, ki prihaja iz Kristusovega vstajenja, in se mu pustimo osvojiti kakor prenavljajočemu dihu. Sveti Peter glede tega govori o prerodu, o tem, da občutimo, kako se prerajamo. Tako se je dejansko dogodilo z apostoli. Izkušali so moč in sladkost upanja. Upanje v porajajočem se stanju je povzročilo, da so se skupaj vrnili in od veselja klicali drug drugemu: »Vstal je, živ je, prikazal se je, prepoznali smo ga!« (Cantalamessa 2007,118)

Predmet krščanskega upanja, h kateremu se mora človek nenehno spreobračati, je vstajenje od mrtvih: »Tisti, ki je obudil Gospoda Jezusa, bo tudi nas obudil« (2 Kor 4,14). Kristus je bil »prvina« (1 Kor 15,20) in prvina označuje polno žetev in ni prvina, če ji ta ne sledi. Vendar ne obstaja samo vstajenje telesa. Obstaja tudi vstajenje srca, in če se sicer vstajenje telesa dogodi na »poslednji dan«, se vstajenje srca dogaja vsak dan. To je vstajenje, ki nas mora najbolj zanimati, ker je to konkretno odvisno od nas, že od tega trenutka. (Cantalamessa 2007, 120)

Sveti Leon Veliki je rekel: »Tudi zdaj se v svetem mestu pojavljajo znamenja prihodnjega vstajenja, in kar se mora dovršiti v telesih, se zdaj dovršuje v srcih.« (Leon Veliki, Pridiga 66, 3; PL 54, 366)

Kadar padamo pod težo preizkušenj, imamo pred seboj vedno upanje, ki nikoli ne umre. To se ne dotika samo kristjana, temveč slehernega človeka, ki želi nekaj več od življenja in njegovih ovinkov. Zato sem upanje izpostavila, saj je tisto, ki ga lahko ima vsak človek ne glede na situacijo v kateri je, ne glede nato koliko milosti smo deležni prav prek upanja, pa naj se zavedamo ali ne. Za kristjana pa je še posebej zanimivo, saj upanje dosega večnost in obljubo vstajenja preko Kristusovega križa, ki je vstal in živi.

In prav zaradi vstajenja, upamo, da naše življenje ni zaman. Da je vredno in da smo vredni ljubezni človeka in Boga. Ljubezen je pogoj za spreobrnjenje, saj je to prvo po čemer hrepenimo v grešnem življenju. Zato upamo, da bo naše spreobrnjenje vedno nagrajeno.

SKLEP

Človek je skrivnost in vse, kar se dogaja v njem, se odraža v njegovem življenju. Zavedala sem se, da je ne glede na vse vedno možnost izbire. In Bog ne presega naše moči, ampak jih vedno znova množi. Kot je že rekla Edith Stein: »Bog ne zahteva od človeka ničesar, ne da bi mu hkrati dal za to moči.« (Stein 2004, 4)

Skozi nastalo delo, se mi je potrdila teza, da je vsak človek tudi v procesu spreobrnjenja, svojstven. Različna so doživljanja, sprejemanja, različen je odziv. Preprost odgovor je, da je vsak unikaten in edinstven, in vsak izhaja iz določene družine s svojimi pomanjkljivostmi in prednosti. Ko beremo svetnike, vidimo, da je imel vsak svojo pot, vendar skupni imenovalec, to je Boga. Tudi, ko v življenju opazujemo ljudi, vidimo, da se vsak na svoj način trudi za pot svetosti. Pomembno je, da pustimo ljudem, da odkrijejo svojo noto v Bogu.

Vedno sem se spraševala, kako je mogoče biti žalosten in hkrati vesel, nato pa mi Pavel odpre oči z božjo besedo: »V ničemer ne dajemo nobene priložnosti za pohujšanje, da se naša služba ne bi grajala, ampak v vsem sebe priporočamo kot Božje služabnike: v veliki stanovitosti, v nadlogah, v potrebah, v stiskah, pod udarci, v ječah, pri uporih, s čistostjo, s spoznanjem, s potrpežljivostjo, z dobroto, s Svetim Duhom, z iskreno ljubeznijo, z besedo resnice, z Božjo močjo, z orožjem pravičnosti v desnici in levici, v slavi in sramoti, na slabem in dobrem glasu, kakor zapeljevalci, a vendar resnični, kakor neznani in spoznani, kakor umirajoči, pa glejte, živimo, kakor kaznovani, pa ne usmrčeni, kakor žalostni, pa vedno veseli, kakor ubogi, pa mnoge bogatimo, kakor bi nič ne imeli, pa imamo vse.« (2 Kor 6,3-10) V teh besedah je strnjen človek in njegova doživljanja v hoji za Kristusom. In v tem je bogastvo in svoboda.

Človek je zmožen biti vesel tudi v stiskah, je zmožen biti svoboden, tudi v ječi, je zmožen biti na slabem glasu, pa hkrati resničen. To je življenje in to nam dokazujejo še premnogi pričevalci in iskalci. Tako da se lahko pridružim Pavlovemu vzkliku: »Če je torej kdo v Kristusu, je nova stvaritev. Staro je minilo. Glejte, nastalo je novo.« (2 Kor 5, 17) Nove priložnosti in nova dejanja. Vse to z milostjo našega Gospoda.

Ko človek daje skozi vse stiske in trpljenje, postaja spreobrnjen človek. Postaja nov, poln zagona in moči za dobra dela in veselja, ki je sad Svetega duha. Zato tudi takrat, ko malo zaspimo, nas hitro zadane nekaj, da ostanemo budni. Budni in čuječi v veselju novega življenja in spreobrnjenega človeka.

POVZETEK

Spreobrnjenje je proces, pri katerem človek išče svoje mesto v svetu, življenju, pred Bogom. Je tudi proces, kjer se notranjost človeka preobraža, da postane bolj 'človek', in sicer v mišljenju, v dejanjih in gledanju. Avtorica nas v prvem poglavju seznanja z različnimi spreobrnjenji, njihovimi dejanji in čutenji. Prikazati nam hoče, da nobena pot ni lahka, kot bi si kdo želel. Vendar iz vsake težke poti nastane stoteri sad privolitve. V drugem poglavju nam opiše, kaj dejansko pomeni spreobrnjenje, kako ga opišejo z besedami, etimološko razčlenbo same besede, Avguštinovega pojmovanja in nato, kako deluje v realnem življenju. V tretjem poglavju se avtorica dotakne trpljenja. V trpljenju človek išče odgovore na temeljna vprašanja. Govori o tem, kako trpljenje preobraža človeka in ga vodi k spreobrnjenju. Četrto poglavje je namenjeno grehu in pojmovanju greha v Svetem pismu. Kako nam Sveto pismo prikaže greh, kaj je greh in kako se lahko soočamo z njim in v spreobrnjenju odvrčamo od njega. V petem poglavju se avtorica posveti svobodnemu človeku. Človeško hrepenenje teži k notranji svobodi, nenavezanosti in notranji naravnosti k dobremu. Tukaj je velik poudarek na Kristusovi besedi. Delo zaključuje s premislekom o krščanskih krepostih in se posveti novemu, preobraženemu človeku, ki izhaja iz spreobrnjenja.

Ključne besede

Spreobrnjenje, človek, metanoia, proces, Bog, Kristus, Sveti Duh, krščanstvo, trpljenje, svetnik, greh, svoboda, krepost, resnica, Sveto pismo, življenje, vstajenje, upanje.

ABSTRACT

Conversion is a process where human being searches for his own place in the world, in his life, before God. In addition, it is a process where the inner man becomes more 'human'. Mind, actions, appearance are changing. In the first chapter, the author introduces us with different converts, their actions and feelings. She wants to show us, that no one goes easy with it. However, every single hard way brings most powerful result. In the second chapter there is a descriptions of conversion, what it is, what means metanoia, Augustine's way of thinking and reality of it. In the third chapter the author mentions suffering. Men are searching answers for suffering putting radical questions. She is writing about how suffering converts human. The fourth chapter is talking about sin and its understanding in the Bible, how Bible shows the sin, and how we confront with it and how we reject it in the conversion. The fifth chapter is about individual liberty. Human being is longing for inner liberty, non-attachment and inner regulation for good. Here is main stress by the word of Christ. Work is concluded by reflection on Christianity virtues and dedicate to new, converted man.

Key words

Conversion, human being, metanoia, process, God, Christ, Holy Spirit, Christianity, suffering, saint, sin, liberty, virtue, truth, Holy Bible, life, resurrection, hope.

REFERENCE

Avguštin. 1991. *Izpovedi*. Prev. Anton Sovre in Kajetan Gantar. Celje: Mohorjeva družba.

Boulad, Henri. 1996. *Modrost srca: kam duša teži*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana-Dravljje.

Cantalamessa, Raniero. 2007. *Živeti v Kristusu: duhovno sporočilo Pisma Rimljanom, Frančiškova knjižnica št. 18*. Ljubljana: Slovenska kapucinska provinca.

Čelanski, Tomaž. 2014. *Življenje svetega Frančiška*. Prev. Miran Špelič. Ljubljana: Brat Frančišek.

Čuk, Silvester. 1984. *Iskalci in pričevalci: življenjske zgodbe 30 spreobrnjenecv novejšega časa*. Koper: Ognjišče.

Di Tolve, Luca. 2012. *Bil sem gej*. Ljubljana: Emanuel.

Drane, John William. 2000. *Prvi kristjani*. Koper: Ognjišče.

Dunn, James D. G. 1998. *The theology of Paul the apostle*. London; New York: T & T Clark.

Fausti, Silvano. 2012. *Skupnost bere Janezov evangelij*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Filipič, Mirjana. 2006. Odnosnost veselja v Pismu Filipljanom. *Bogoslovni vestnik* 66: 311-320.

Filipič, Mirjana. 2007. Pavlov zgled oznanjevanja Kristusa. *Bogoslovni vestnik* 67: 407-416.

Filipič, Mirjana. 2011. Kaj pomeni: odgovoriti na prejeto božjo ljubezen? (Rim 12,1-2). *Bogoslovni vestnik* 71: 583-593.

Frankl, Viktor E. 2005. *Človek pred vprašanjem o smislu: izbor iz zbranega dela*. Ljubljana: Pasadena.

Grün, Anselm. 2008. *S čim sem si to zaslužil? : nedojemljiva Božja pravičnost. Duhovna rast št. 4*. Maribor: Slomškova založba.

Grün, Anselm. 2008. *Veselje bo popolno: Pavlovo sporočilo kristjanom v Filipih. Duhovna rast št. 7*. Maribor: Slomškova založba.

Guénard, Tim. 2009. *Močnejši od sovraštva*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Janez Pavel II. 1993. *Lettera enciclica Veritatis splendor del ... Giovanni Paolo II a tutti i vescovi della Chiesa cattolica circa alcune questioni fondamentali dell'insegnamento morale della Chiesa*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana.

Kempčan, Tomaž. 1994. *Hoja za Kristusom*. Celovec: Mohorjeva družba.

Krašovec, Jože, Marija Brezigar, Janez Gradišnik, Matjaž Rebolj, in Lucijan Bratuš. 1999. *Nagrada, kazen in odpuščanje: mišljenje in verovanje starega Izraela v luči grških in sodobnih pogledov*. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Krašovec, Jože. 2000. *Med krivdo in spravo*. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Matjaž, Maksimilijan. 2009. Pavel - oznanjevalec s telesom. *Božje okolje* 33: 10-12.

Nouwen, Henri J. M. 2000. *Notranji glas ljubezni: pot skozi trpljenje v svobodo*. Ljubljana: Župnijski urad Dravlje.

Powell, John. 2000. *Krščanski pogled : resnica, ki nas osvobaja*. Ljubljana: Župnijski urad Dravlje.

Quoist, Michel. 1971. *Kristus živi*. Maribor: Župnijski urad sv. Magdalena.

Rebula-Tuta, Alenka. 2011. *Sto obrazov notranje moči: meditacij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Rupnik, Marko Ivan. 2012. Umetnost življenja : vsakdanjik v lepoti. *Zbirka Sol zemlje* št. 4. Ljubljana: Družina.

Speyr, Adrienne von. 1997. *Človek pred Bogom*. Zbirka Luč sveta 10. Ljubljana: Družina.

Stein, Edith svetnica. 2004. *Hrepenenje po resnici, 100 strani*. Ljubljana: Novi svet.

Špidlík, Tomáš. 1996. *Pot Duha*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana-Dravlje.

Štrukelj, Anton. 2000. *Odpuščanje*. *Zbirka Jubilej 2000* št. 7. Ljubljana: Družina.

Zelič, Karl. 1995. *Stvarjenje in trpljenje : razmišljanja*. Griže.